

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 743

14. SRPNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



9 771451 425001 >



■ **Ris u Panonskom moru**

SADRŽAJ:



6

Obnova kuće bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu

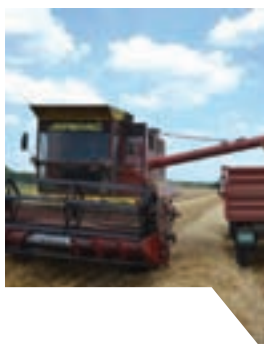
**Obećanje »teško«
pol milijuna eura**



12

Margareta Uršal, pedagoginja i koordinatorica tima HNV-a za izradu udžbenika

**Kvaliteta kao vodilja
i izazov**



24

Žetva u Srijemu

**Natprosječne
temperature
ubrzale radove**



32

25. obljetnica smrti Anice Balažević (1914. – 1992.) iz Tavankuta

**Slamarka i kulturna
djelatnica**



40

I. Etno kamp u Plavni

**Multi-kulti kamp
oduševio djecu**



45

Mija Erceg, kapetan Nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije

**Veliki podstrijek
za dalji rad**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrcka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)



Odmahivanje rukom

Sjećam se izravnog televizijskog prijenosa smrti **Ronniea Petersona**, na startu utrke *Formule 1* na stazi u Monzi 1978. godine. Imao sam tada 15 godina. Sjećam se toga, jer me »prizor« potresao, a uslijedile su godine u kojima smrt više nije bila nešto novo u mojem televizijskom iskustvu. Pri ovome ne mislim na igrane filmove koji se emitiraju na televiziji, nego na vijesti.

Ako ste se prije neki dan uspjeli pomaknuti s vašeg ljetnog luftmadraca i ostaviti po strani čitanje uzbuđljivog zapleta romana **Zvonka Sarića** *Prošjački banket* i odlučili se pogledati vijesti na nekom od televizijskih kanala, mogli ste putem snimki vidjeti prosvjede stotine tisuća ljudi na ulicama Hamburga kada se u tom gradu održavao sastanak lidera najrazvijenijih država svijeta, koje čine grupu G 20. Putem vijesti mogli ste saznati kako su osim mirnih prosvjednika, koji su u TV vijestima bili u zapečku, na ulicama Hamburga bili i oni koji misle da se i »konkretnijim« metodama mora obraćati svjetskim moćnicima.

Tako su u udarnim terminima televizijskih vijesti prikazivane snimke pripadnika ljevičarskih organizacija koji ne bježe od sukoba s policijom. Atraktivno za vijesti, ali u tim vijestima nije bilo odvojeno niti deset sekundi za makar naznaku što je suštinski razlog za te prosvjede, osim spominjanja medijske kovanice – antiglobalizam, za koji se »jel'« bore goblini, bića iz bajki za plašenje djece, a ako zatreba i za plašenje ptica i divljači.

Kako nekog objašnjenja za prosvjede »tvrde jezgre« na vijestima nije bilo, dovoljno je za nadomjestak poslušati pjesmu EKV *Novac u rukama*: Ljepljiv od znoja / i masan od krvi / novac u rukama / voline voli me / kupi me, prodaj me...

I sad neki mogu odmahnuti rukom i reći – kakve veze samit G 20 ima s nama? E pa, pogledajte u svoje lisnice, pa ćete možda naći poveznicu. Nisam zatrovan ideološkim rješenjima, ali što reći za nastrojnost da se bogati još više bogate, a siromašni još više siromaše. Knjiga **Thomasa Pikettyja** *Kapital u 21. stoljeću* dostupna je i u ovdašnjim knjižarama, a u njoj možete pročitati kako je sedamdesetih godina jedan posto bruto društvenog proizvoda bio u vlasništvu bogataša, dok je u novom mileniju, 33 posto bruto društvenog proizvoda u vlasništvu bogataša. Nije tu baš teško mozgati, pod uvjetom da ne gledate suviše često televiziju. Bez poigravanja s brojkama, ustvrdit ćete kako je debalans, nerasmjera između akumuliranog kapitala i ekonomskog rasta razlog gospodarstvene nejednakosti, uvećavanja velikih bogatstava.

Na marginama susreta G 20 dogodio se susret **Putina i Trumpa**. Opet hrpa vijesti. O populistu Trumpu ne treba trošiti mnogo riječi, a o Putinu, može se bar malkice reći. S obzirom na priču je li Srbija bliža Rusiji ili EU. Nisam baš siguran da bi svi mi ovdašnji »ginuli« za Putina u vrijeme kada je radio kao agent KGB-a u Istočnoj Njemačkoj. Bila je ipak tada bolja *Juga*, jel' tako? Mogu sad opet neki odmahnuti rukom, samo ne bih volio da se sutra Aleja maršala Tita, gdje živim, preimenuje u Aleju Vladimira Putina. Može se odmahnuti i na vijest o osnutku Saveza antifašista Vojvodine. Ali! Ako pročitate što o tome govori politolog **Duško Radosavljević**, možda se predomislite u vezi s odmahivanjem.

Nemojte ni sutra odmahnuti rukom na proslavu obljetnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, jer ako odmahnemo rukom, bilo bi to odmahivanje mnogo čemu...!

Z. S.

Osnovan Savez antifašista Vojvodine

Bez mirenja sa zločinima

Savez antifašista Vojvodine osnovale su 7. srpnja, u Novom Sadu, antifašističke organizacije iz Kikinde, Srijemske Mitrovice, Pančeva, Novog Sada i Zrenjanina, kao i javni i kulturni radnici, aktivisti civilnog društva i aktivni građani Vojvodine. Na osnivačkoj skupštini za predsjednika je izabran politolog **Duško Radosavljević** s kojim smo razgovarali o razlozima osnivanja i predstojećim aktivnostima ove organizacije.

Zbog čega je osnovan Savez antifašista Vojvodine?

Osnovali smo Savez antifašista Vojvodine kako bismo se u javnom životu borili za naše, antifašističke stavove, jer ne želimo Srbiju koja se miri sa zločinima, kako s onima koji su činjeni u prošlosti, tako i s onima koji mogu biti produkt loših politika bilo koje vlasti. Naš odnos prema tim pojavama je više nego jasan, osuđujemo svaki zločin, posebno one aktere koji su to radili »u ime države i naroda«. Savez je osnovan 7. srpnja, na Dan ustanka naroda i narodnosti Srbije u II. svjetskom ratu. Znajući da znatan dio političke javnosti ne poštuje historiju II. svjetskog rata, kao i da nam se mnoge stvari u državi sve više fašistički pokazuju, mi koji živimo i radimo u višenacionalnoj Vojvodini osnovali smo Savez antifašista Vojvodine u namjeri da branimo susjede, da se borimo na javnoj sceni Vojvodine i Srbije za zajednički život, ljudske vrijednosti našega podneblja, da pomognemo naporima za uljudživanje ovih prostora, za što bolju pripremu za formalni ulazak u zajedničku europsku obitelj naroda.

Postoji li problem određenih vidova fašizacije društva ovdje i sada?

Naravno da postoji! Zato smo i osnovali naš Savez. Današnja Srbija je nedovršena država s elementima slabe države. Postavlja se pitanje mogućnosti formiranja stabilnije demokratske strukture, čak i na duži rok. Dakle, što konstituira određene oblike ponašanja, koje mi podvodimo pod moderne pojave fašizma? Idemo redom: arbitrarnost najviših nositelja državne vlasti, ratoborna politika prema susjedima, nekadašnjim članicama ex-Yu države, ksenofobija, rasizam, potpirivanje međunarodne i međukonfesionalne mržnje, netolerancija prema grupama u manjinskom položaju – a to su nacionalne, vjerske, seksualne, političke, intelektualne, zatim mizoginija, omalovažavanje i proganjanje političkih protivnika, onemogućavanje aktivnosti civilnog društva, uništavanje slobodnih medija, rušenje ustavno-pravnog i političkog poretka, revizija historije II. svjetskog rata i rehabilitacija kvislinške politike, divljanja neonacističkih, kvazipatriotskih, navijačkih i partijskih grupa i slično. Svaka od ovih pojava na prvi pogled možda ne bi imala atribuciju fašističke, ali s obzirom na to da te aktivnosti udaljavaju Srbiju od

modernih europskih vrijednosti, gdje je antifašizam temeljni kamen te građevine, od koncepta otvorenog društva, onoga koje ljude okuplja a ne dijeli, od namjere uspostave bogatog i prosperitetnog društva, u kojem žive ravnopravne građanke i građani, sve više se pokazuje da ta politika nije slučajna i da ima dublje i skrivenije namjere.

Kakve aktivnosti predstoje Savezu? Na koje načine će Savez sudjelovati u javnom, kulturnom i političkom životu?



Cilj Saveza je aktivno sudjelovanje u javnom, kulturnom i političkom životu, s energičnom i robusnom promocijom naših zalaganja, ne u smislu izlaženja na izbore, već da se otvoreno ukaže na probleme fašizacije društva, koji su se u velikoj mjeri pojavili u Srbiji, sljedstveno tome, ako ne i gore, i u Vojvodini. Moramo odgovoriti na aktivnosti zlostavljanja ljudi od strane navijačkih grupa, desničarskih i parapolitičkih grupacija, kao i od strane pomladaka političkih partija. Jer, to se prečesto događa, a osim ekonomske krize u kojoj se nalazimo, ljudi ove radnje shvaćaju kao atak na njihovu elementarnu sigurnost. Ovo je posebno opasno u Vojvodini, jer ljudi imaju negativna iskustva iz 90-ih godina prošlog stoljeća, kada je umnogome promijenjena struktura stanovništva u našoj pokrajini. Antifašizam treba biti dio programa svih političkih stranaka u Srbiji, ali i dio programskih aktivnosti organizacija civilnog društva i obrazovnih programa po školama, i to su prirodni saveznici našega saveza. Naravno da takvih ima, ali moraju biti više u javnosti. Stranke

koje baštine ovakve programe su nam također saveznici. Sada više nego ikada i političke stranke treba istaknuti da se zalažu za ideje antifašizma.

Vidite li na ovdašnjoj političkoj sceni političke stranke koji će biti prirodni saveznici Savezu antifašista Vojvodine?

Svi mi ih vidimo! Samo, i one trebaju sebe prepoznati i da poštuju slobodarsko biće Srbije i Vojvodine, ne da im se stalno prodaje izborni »rog za sveću«, po kome živimo u turbo-nacionalističkoj i autoritarnoj zajednici.

Kakav stav ima Savez spram političkog subjektiviteta Vojvodine?

Svoj najviši autonomni položaj Vojvodina je imala u vrijeme punog poštovanja antifašističkog naslijeđa, na osnovu borbe svih naroda i narodnosti Vojvodine u II. svjetskom ratu. To je u njoj historiji bio najoptimalniji okvir za razvoj nje kao političke i društvene zajednice, puna mjera za ravnopravnost njenih naroda i narodnosti, svih građanki i građana koji su ovdje živjeli. Uništavanje bivše zemlje, kao antifašističke tvorevine, započeto je na ulicama Novog Sada. Bez pune autonomije Vojvodine, zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, nema harmoničnog razvoja Vojvodine, nema europske Srbije. Treba o tome misliti.

Z. Sarić

Obljetnica DSHV-a

O bilježavanje 27. obljetnice od osnutka političke stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini bit će održano u subotu, 15. srpnja, u Subotici. Svečanost počinje u 18 sati, kada će biti služena sveta misa u franjevačkoj crkvi svetog Mihaela Arkandela, nakon čega će od 19 sati biti organiziran prijam u dvorištu Doma DSHV-a (Beogradska cesta 31).

Organik Bridž Hrvatske i Srbije

Osječko-baranjska županija će u suradnji sa Sjevernobačkim i Južnobačkim okrugom u Vojvodini u naredne dvije godine razvijati organsku proizvodnju, a centar novih znanja i inovacija u ovoj vrsti poljoprivrede bit će Istraživačko-razvojni centar u Selenči, saopćio je Centar za organsku proizvodnju Selenča (COPS).

Riječ je o projektu *Organik bridž* (Organic Bridge), koji su pripremili i implementirali će ga, s hrvatske strane Grad Valpovo i organizacija *Terra tehnopolis* iz Osijeka, a sa srpske strane Centar za organsku proizvodnju Selenča (COPS) i *Terra's* iz Subotice.

Njihov projekt jedan je od 24 odobrena u okviru prekograničnog programa Hrvatska-Srbija (Interreg IPA Cross-border Cooperation Programme Croatia-Serbia 2014. – 2020.), koji su odabrani od ukupno 127 pristiglih projekata.

Projektna menadžerica COPS-a **Biljana Viduka** kazala je da je cilj projekta da doprinese unaprjeđenju konkurentnosti Osječko-baranjske županije i Sjevernobačkog i Južnobačkog okruga kroz razvoj novih i unaprjeđenje postojećih proizvoda, usluga i brendova u organskoj proizvodnji.

Projekt traje 24 mjeseca i realizirat će se kroz niz aktivnosti s obje strane granice, a COPS će, između ostalog, prenijeti iskustva i znanja partnerima iz Hrvatske kroz podršku u osnivanju sličnog centra u Valpovu, te kroz istraživanja, obuke i kreiranje brendova.

H. R.

Učenje hrvatskoga jezika

U prostorijama Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske održana je 10. srpnja prva sjednica Vi-

jeća za učenje i poučavanje hrvatskoga kao drugoga, stranog i nasljednog jezika.

Tom prigodom, **Zvonko Milas**, državni tajnik i predsjednik Vijeća naglasio je kako poznavanje hrvatskoga jezika ima nemjerljivo značenje za očuvanje i razvijanje hrvatskoga identiteta Hrvata koji žive izvan Republike Hrvatske te je stoga briga o učenju i poučavanju hrvatskoga jezika izvan *Lijepe Naše* jedan od prioriteta rada Središnjeg državnog ureda, ali i Vlade Republike Hrvatske.

»Uspostavom Vijeća želi se potaknuti razvijanje postojećih te pronalaženje novih oblika učenja i poučavanja hrvatskoga jezika kao drugoga, stranog i nasljednog jezika te doprinijeti učvršćivanju položaja i ugleda hrvatskog jezika, kako u Republici Hrvatskoj, tako i u svijetu. Nadam se da ćemo već nakon današnje sjednice imati malo jasniju sliku o trenutačnom stanju i o potrebnim prvim koracima kojima bismo putem hrvatskoga jezika mogli još jače povezati Hrvate ma gdje bili te još snažnije promicati hrvatski jezik i kulturu«, rekao je Milas.

Vijeće za učenje i poučavanje hrvatskoga kao drugoga, stranog i nasljednog jezika je koordinacijsko, savjetodavno i stručno tijelo koje ima zadatak utvrditi ciljeve i dati smjernice za rješavanje brojnih tekućih pitanja vezanih uz provedbu i promicanje učenja i poučavanja hrvatskoga jezika i kulture, posebice među Hrvatima i njihovim brojnim potomcima koji žive izvan Republike Hrvatske. Sastoji se od članova predstavnika nadležnih državnih tijela i institucija te od članova neovisnih stručnjaka odabranih Javnim pozivom.

H. R.

Devet mjesta u kosovskom parlamentu

Srpska lista osvojila je 44.578 glasova ili 6,12 posto glasova na parlamentarnim izborima na Kosovu i u budućem sazivu kosovskog parlamenta zauzet će devet od 10 zagarantiranih mjesta za srpsku zajednicu.

Srpska lista ističe u priopćenju da će ovaj izborni proces kod srpskog naroda na Kosovu ostati upamćen po tome što je uskraćeno pravo glasa svim osobama koje su uvjetno glasovale na sjeveru Kosova s važećim dokumentom i tako su dovedene u nejednak položaj.

Z. S.

Obnova kuće bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu

Obećanje »teško« pol milijuna eura

*Za obnovu kuće bana Jelačića potrebno je više od 500.000 eura, a najveći dio tih sredstava bit će utrošen za okup prizemnog dijela kuće * Rodna kuća bana Josipa Jelačića izgrađena je 1754. godine i smatra se jednom od najljepših baroknih građevina u petrovaradinskom Podgrađu*



Srbija će obnovu rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu financirati s više od 500.000 eura. To je ponovno, prilikom razgovora u Dubrovniku, s predsjednicom Hrvatske **Kolindom Grabar-Kitarović** obećao srbijanski predsjednik **Aleksandar Vučić**. Obnova kuće jedne od najznačajnijih osoba u novijoj hrvatskoj povijesti i dalje je samo na razini obećanja iako je ov pitanje stavljeno na vrh prioriteta potreba hrvatske zajednice u Srbiji.

Redovito bilateralno pitanje

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** podsjeća u razgovoru za *Hrvatsku riječ* da je pitanje obnove kuće bana Josipa Jelačića već desetak godina tema međuvladinog Mješovitog odbora (MMO) za praćenje provedbe bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina, ali se i ova, kao i većina drugih preporuka MMO veoma slabo provodila.

»Kao što se pitanje udžbenika počelo pojavljivati prije pet-šest godina kao redovito bilateralno pitanje na susretima najviše razine kada su predmet bila manjinska pitanja, prije nekoliko godina i ovo smo pitanje stavili na vrh naše agende, prije svega na našim sastancima s najvišim hrvatskim dužnosnicima, koji su intenzivirani posljednjih godinu dana. Projekt smo prije nekoliko mjeseci

predstavili Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Bila je to tema i naših razgovora s tadašnjim predsjednikom Vlade Aleksandrom Vučićem u Tavankutu prije potpisivanja *Subotičke deklaracije*, kada je on i predložio modalitet rješenja ovog pitanja. Početkom svibnja smo upravo o ovoj temi razgovorali s predsjednikom Pokrajinske vlade **Igorom Mirovićem**. I na koncu, to je bio predmetom i našeg posljednjeg razgovora s predsjednikom Hrvatske Kolindom Grabar-Kitarović u Zagrebu, prije njezinog susreta s predsjednikom Srbije Aleksandrom Vučićem, te je razvidno da su predsjednikova javna očitovanja o ovome rezultatu toga što smo ovo pitanje stavili pri vrhu potreba hrvatske zajednice u Srbiji«, kaže Bačić.

On vjeruje da će se ovo pitanje konačno početi i rješavati, prije svega u duhu *Subotičke deklaracije*, kao i na temelju konkretnih razgovora koje je vodstvo hrvatske zajednica u Srbiji imalo s predsjednikom Vučićem, konkretnih razgovora s predsjednikom Pokrajinske vlade, razgovora najviših dužnosnika Hrvatske i Srbije.

»Na koncu, i tu je snažna potpora ove hrvatske vlade da se riješi pitanje rodne kuće bana Josipa Jelačića. Prije svega, poznato je da se radi o jednoj od najznačajnijih osoba u novijoj hrvatskoj povijesti i sasvim je jasan i interes Hrvatske za ovo pitanje. Planirano je da tamo bude otvoren i područni ured HNV-a, što bi olakšalo komunikaciju s pokrajinskim tijelima, koja sjedište imaju u glavnom gradu

Vojvodine, ali bi kuća bana Jelačića bila i mjesto okupljanja Hrvata i hrvatskih udruga iz Petrovaradina i Novoga Sada», kaže Bačić.

Za nekoliko desetljeća obnovljena samo fasada

Kuća u središnjoj ulici stalog dijela Petrovaradina Podgrađu katnica je u kojoj je 1801. godine rođen hrvatski ban Josip Jelačić. Kao i ostale kuće u Podgrađu, koje obično imaju više vlasnika i korisnika, tako je i rodna kuća bana Jelačića desetljećima unazad, bez ozbiljnih ulaganja u njenu obnovu, propadala. Nešto značajniji radovi na obnovi urađeni su 2012. godine i to tek nakon što se s

četvornih metara u prizemlju. Stan na katu s balkonom ima 62,83 četvornih metara. Ukupna površina kuće je oko 1.100 četvornih metara, a zajedno s dioničarima tvrtke koja je vlasnik prizemlja ima ukupno šest vlasnika», kaže Pifat.

Upravo su prizemlje, podrumski dio i središnji stan na katu dijelovi rodne kuće bana Jelačića planirani prvo za otkup, zatim za obnovu, nakon čega bi bili u funkciji hrvatske zajednice. Vlasnici prizemnog dijela javno su oglasili, još prije nekoliko godina, prodaju, a javno oglašena cijena je 300.000 eura. O prodaji stana na katu tek treba pregovarati.

HNV i Jelačić nositelji projekta obnove i uređenja

Nositelj projekta obnove rodne kuće bana Jelačića je HNV, uz HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina.

»Planirana je svečana dvorana za manifestacije i priredbe, ured HNV-a, ured naše udruge koja bi tu dobila svoj prostor jer je od samih početaka bila zagovornik ideje obnove rodne kuće bana Jelačića. Katni stan bio bi pretvoren u muzejsko-galerijski prostor posvećen banu Jelačiću. Optimist sam glede realizacije ovog projekta, mada ne s nekom euforijom. Strpljenja kao udruga još imamo. Sami ne možemo više učiniti nego što činimo. Novca nemamo, ali imamo želje, imamo ljubavi prema banu Jelačiću, prema našem identitetu. Obnovom kuće bana Jelačića pružili bismo priliku i nama i drugim hrvatskim udrugama da u jednom autentičnom prostoru prezentiramo svoje stvaralaštvo. Vjerujem da se mi Petrovaradinci i članovi udruge Jelačić na najbolji način možemo brinuti o toj kući«, kaže na kraju razgovora Pifat.

Ukupna vrijednost projekta je 503.800 eura, a za njegovu realizaciju potrebno je šest mjeseci. Tehničku studiju projekta uradio je arhitekt mr.

sc. **Miroslav Šilić**, a grafičko oblikovanje i dizajn dizajner mr. sc. **Darko Vuković**.

Zlata Vasiljević



katnice srušio dio fasade. Radove na fasadi i krovu financirao je tada Grad Novi Sad. Stručni suradnik u MZ Petrovaradin **Slobodan Lukić** potvrđuje da od te 2012. godine nije ništa rađeno na obnovi. Po njegovim riječima, kuća ima nekoliko vlasnika, a najveći dio čini poslovni prostor u prizemlju i podrumu koji je sada prazan i ne koristi se. **Petar Pifat**, predsjednik HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina također potvrđuje da rodna kuća bana Jelačića danas ima više vlasnika. Do nacionalizacije njen vlasnik bio je odvjetnik **Robert Paulović**, ali je toj obitelji poslije Drugog svjetskog rata imovina oduzeta, pa su tako ostali bez reprezentativnog baroknog zdanja u Podgrađu Petrovaradinske tvrđave. Ostao im je samo jedan stan u okviru velike, bogate katnice. U ostale dijelove naseljeni su stanari koji su kasnije stekli i stanarsko pravo i otkupom postali vlasnici stanova u kojima su živjeli. Najatraktivniji stan s balkonom koji izlazi na centralnu petrovaradinsku ulicu, a koji je u sklopu projekta obnove, sadašnji vlasnici su, kako tvrde, otkupili od prijašnjeg vlasnika Roberta Paulovića.

»Prizemlje je koristila jedna društvena tvrtka čiji su radnici tijekom privatizacije postali njeni dioničari, pa su postali i vlasnici prizemlja kuće bana Jelačića. Prizemlje i podrumski dio zatvoreni su i ne koriste se nekoliko godina. To je ukupno 256,86 četvornih metara, od čega je 101,53 četvornih metara u podrumu, a 155,35

Spomen ploča

Na kući je spomen ploča koju su na stotu obljetnicu rođenja bana Jelačića podigli mještani Petrovaradina. Tijekom 90-ih godina ta spomen ploča bila je prekrivena, a prema Pifatovim saznanjima uradili su to vlasnici stana kojem pripada i ulični balkon iznad kog je postavljena spomen ploča. »Oni su spomen ploču iz 1901. godine prekrećili i time smanjili njenu vidljivost, plašeći se mogućih reakcija tijekom ratnih 90-ih godina. Kako su rekli, učinili su manje zlo, jer su na neki način zakamufirali spomen ploču koja je potom obnovljena 2001. godine«, kaže Pifat.

OČUVANJE hrvatskog identiteta

*Svake subote od 10 do 12 sati u prostoru Hrvatske katoličke misije radi Hrvatska dopunska škola * Cilj je da djeca hrvatskih iseljenika ne zaborave materinski jezik, te da nastave čuvati svoj hrvatski identitet kroz učenje o kulturi i povijesti svoje domovine.*

Hrvatska nastava u inozemstvu posebni je vid obrazovnog programa kojemu je temeljni cilj očuvanje i razvoj hrvatskog identiteta kod djece iseljenika u drugim zemljama. Iz različitih razloga, prije svega gospodarskih i političkih, mnogi su bili prinuđeni napustiti matičnu zemlju, a život u drugoj kulturnoj i jezičnoj sredini sasvim sigurno asimilacijski utječe na iseljenike i njihovu djecu, pri čemu veze s domovinom postaju sve slabije. Jedan od načina odupiranja asimilaciji je uključivanje djece u hrvatsku nastavu koja djeluje pri redovitim školama ili katoličkim misijama u zemlji boravka.

Postoje tri temeljna oblika organizacije hrvatske nastave izvan Hrvatske, a to su nastava u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH, nastava integrirana u obrazovni sustav zemlje

Jelušić i Mirjana Kukavica, koje od osnutka rade u hrvatskoj nastavi.

Hrvatska dopunska škola u Salzburgu

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra i Hrvatske katoličke misije u čijim se prostorijama škola nalazi, formirana je Hrvatska dopunska škola u Salzburgu koja postoji već dvadesetak godina. Nastava se odvija subotom od 10 do 12 sati, a cilj je da djeca naših iseljenika ne zaborave hrvatski jezik, te da nastave čuvati svoj hrvatski identitet kroz učenje o kulturi i povijesti svoje domovine.

»U školi trenutno radi troje profesora«, pojašnjava nam Kata Jelušić.



Profesori Hrvatske dopunske škole u Salzburgu



primateljice, te nastava koju organiziraju hrvatske zajednice i katoličke misije u inozemstvu. Postoje česta preklapanja drugog i trećeg oblika, gdje roditelji, ukoliko nisu zadovoljni ponudom nastave materinskog jezika u zemlji primateljici, samostalno pokušaju organizirati poučavanje hrvatskoga jezika svojoj djeci i mladeži. Takav je slučaj u Austriji gdje postoji preklapanje svih triju modela. U obrazovnom sustavu Austrije postoji sustav nastave materinskog jezika, gdje se hrvatski jezik uči u okviru BKS-a (Bosnich/Kroatish/Serbisch).

Nezadovoljni ovakvim vidom organiziranog školovanja, Hrvati u Salzburgu su prije dvadeset godina samoinicijativno organizirali hrvatsku školu u kojoj djeca uče hrvatski jezik i povijest. O načinu funkcioniranja škole govorile su profesorice hrvatskog jezika **Kata**

»Osim nas dvije koje predajemo hrvatski jezik, u školi radi i profesor povijesti **Ivica Vincetić**. Moram naglasiti da mi već dvadeset godina, pored naših poslova tijekom tjedna, u hrvatskoj školi svake subote radimo volonterski. Udžbenike biramo sami u Hrvatskoj i iz njih prilagođavamo sadržaj dobi i znanju djece. Moram reći da smo mi kao nastavnici sretni da svoja znanja i iskustvo možemo prenijeti na mlađe generacije ovdje u inozemstvu. Kada vidimo kolika je potreba naših ljudi za ovim vidom školovanja djece, nije nam teško već nam je to velika čast i zadovoljstvo.«

Osim toga što nastavnici u školi rade volonterski, ovaj vid nastave nije obvezan niti za djecu. Na roditeljima je procjena i odluka hoće li dijete vikendom slati u dopunsku školu. Iako je tomu tako, odziv djece je dobar. Školu pohađa stotinjak učenika od prvog do

osmog razreda osnovne škole. Podijeljeni su u tri grupe, ovisno o razredu, ali i brojnosti. »Rad u ovim odjelima je specifičan, jer djeca dolaze s različitim predznanjem hrvatskog jezika, ovisno o tome na kojem jeziku se doma više služe. Nas troje nastavnika tijekom godine radimo u svim odjelima, tako da na kraju godine imamo jasnu sliku o napredovanju svakog učenika«, kaže Kata Jelušić.

Učiteljica Mirjana Kukavica ističe valjanost učeničke svjedodžbe koju svaki učenik na koncu godine dobiva:

»Pohađanje dopunske škole se verificira na način da svaki učenik na kraju školske godine dobije đачku knjižicu koja se ovjerava u Veleposlanstvu Hrvatske u Beču i ocjena se priznaje u Hrvatskoj. Za naše učenike je to posebno važno, jer mnogi planiraju nastaviti studije u Hrvatskoj. Osim toga što djeca u školi uče jezik, oni sudjeluju i na nedjeljnim čitanjima u vrijeme mise, a mnogi imaju dara za glumu i recitiranje tako da redovito priređujemo igrokaže i prigodne predstave povodom većih blagdana, primjerice na svetog Nikolu, Majčin dan, Božić i na Dan državnosti. Jasno je da je dva sata tjedno za učenje jezika malo. Radi toga se trudimo svake godine organizirati putovanje u Hrvatsku kako bi djeca mogla bolje upoznati i vidjeti ono o čemu su učila. Do sada smo posjetili Vukovar, Zagreb, Pulu, Rovinj, Knin, Plitvička jezera, Zadar i dr.«

Kontakt s matičnom državom

Škola, osim što pruža znanje, mjesto je okupljanja, druženja i prigoda da se u stranoj sredini održi kontakt s matičnom domovinom. U razgovoru profesori posebno naglašavaju uzajamu solidarnost i potrebu ljudi za okupljanjem i druženjem.

»Hrvatska dopunska škola ne bi ovako dugo opstala bez izvrsne



suradnje s roditeljima koji nas podupiru u svim našim aktivnostima. Boravak djece u školi, osim toga što djeca stječu znanja o jeziku i kulturi, je i prigoda da se ljudi međusobno upoznaju i druže. Smatramo da je zajedništvo ono što motivira roditelje na upis djece u dopunsku školu«, zaključuje Mirjana Kukavica.

Prema podacima Hrvatske katoličke misije u Salzburgu s okolicom danas živi oko 13 000 Hrvata. Uglavnom su to mlađi ljudi s obiteljima, čija su djeca rođena u Austriji. Iako dobro integrirani u društvo, još uvijek održavaju veze s Hrvatskom i trude se djecu poučiti o hrvatskim korijenima. Neki u tome više uspijevaju od drugih, ali bez sumnje hrvatska dopunska škola igra ključnu ulogu u očuvanju hrvatskog jezika, tradicije i kulture u inozemstvu.

Aleksandra Prčić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Takovska 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, podnio je dana 4. 7. 2017., pod brojem IV-08/I-501-245/2017, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: bazne stanice mobilne telefonije SU24/SUH24/SUU24/SUL24 – EDVINA ZDOVCA, Edvina Zdovca 4, Subotica (46.109898^o, 19,637708^o) na katastarskoj parceli broj 20179/4 KO Stari grad.

Javni uvid u predmetnu Studiju može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivog razvoja, I. kat, soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 19. 7. 2017. do 20. 8. 2017., a javna prezentacija Studije bit će održana 21. 8. 2017. godine u 13.30 sati u prostorijama Službe.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Takovska 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, podnio je dana 4. 7. 2017., pod brojem IV-08/I-501-244/2017, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: bazne stanice mobilne telefonije SU15/SUU15/SUO15/SU – ČANTAVIR, Srbobranska 11, Čantavir (46.917312^o, 19.769768^o), na katastarskoj parceli broj 2991 KO Čantavir.

Javni uvid u predmetnu Studiju može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivog razvoja, I. kat, soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 19. 7. 2017. do 20. 8. 2017., a javna prezentacija Studije bit će održana 21. 8. 2017. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Osnovno obrazovanje odraslih

Neophodno, dostupno, a opet slabo prihvaćeno

Iz Nacionalne službe za zapošljavanje Dušan Torbica kaže da je, pored velikog broja građana starijih od 15 godina koji nemaju završenu osnovnu školu, dodatni problem što ima puno onih koji uopće nemaju ni namjeru završiti osam razreda

Obrazovanje ima životnu važnost, kako za društvo tako i za pojedinca. Kada se ono u Srbiji promatra kroz brojke, situacija ne djeluje baš optimistično. Prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva, 14 posto stanovništva starijeg od 15 godina nema završenu ni osnovnu školu.

Za ove prerasle osnovce na raspolaganju je 68 škola koje realiziraju program osnovnog obrazovanja za odrasle po modelu funkcionalnog osnovnog obrazovanja odraslih (FOOO). Jedina takva škola u Sjevernobačkom okrugu je OŠ *Jovan Jovanović Zmaj* u Subotici, a čija ravnateljica **Klaudija Gubić Šelken** kaže da je ona i dovoljna s obzirom na broj zainteresiranih polaznika.

»Prosječno se svake godine upiše oko sto polaznika, od kojih najveći broj nema završen sedmi ili osmi razred, a manji je broj onih koji ju upisuju od prvog razreda«, navodi ona i dodaje da je glavni razlog upisa svim polaznicima bolja mogućnost uposlenja.

Većina su mlađi

Gubić Šelken kaže da je u ovoj školi većina polaznika između 15 i 20 godina, te da su to oni učenici koji nisu na vrijeme završili redovnu osnovnu školu iz raznih razloga. Kako ističe, polaznici su pripadnici marginaliziranih skupina, djeca romske nacionalnosti i đaci s odgojnim problemima. Od ukupnog broja polaznika ravnateljica škole kaže da veliki postotak, više od pola, zauzimaju Romi, i to pretežito mlađi pripadnici ove nacionalne zajednice. Također, kaže i da je većina polaznika, tj. 70 posto zaposlena te da se nastava radi toga odvija u poslijepodnevним satima.

Ravnateljica osnovne škole za odrasle kaže da veliki broj polaznika na kraju školske godine ne završi upisani ciklus. Kao osnovni razlog tomu ističe nepohađanje redovito nastave, što je sve, kako kaže, u svezi sa specifičnim obiteljskim situacijama iz kojih polaznici dolaze.

»Problem nezavršavanja upisanog ciklusa u subotičkoj osnovnoj školi za odrasle izraženiji je od drugih škola, jer je kod nas i iznadprosječan postotak Roma. Oni su uglavnom bivši učenici OŠ *Matko Vuković* i OŠ *István Széchenyi* te nemaju disciplinu u pohađanju nastave. Na primjer, u ovakvoj školi u Kuli nemaju ovakav problem nezavršavanja ciklusa, a ondje nema ni Roma«, ističe Gubić Šelken.



Polaznici imaju pravo po završetku osnovne upisati srednju školu kao redoviti ili izvanredni učenici (ukoliko su stariji od 17 godina). U odnosu na nekadašnju praksu, imaju i više olakšica za upis u srednje škole – polažu testove namijenjene učenicima koji su osnovnoškolsku naobrazbu stekli po modelu FOOO, dobivaju dodatne afirmativne bodove te još bodova ukoliko primaju socijalnu pomoć.

Gubić Šelken kaže da je ove godine od 19 polaznika koji su završili osmi razred troje upisalo srednju školu kao redoviti učenici, dok je jedan polaznik nastavio obrazovanje kao izvanredan učenik jer je stariji od 17 godina.

Tri godine

Osnovno obrazovanje odraslih, po modelu FOOO traje tri godine i ostvaruje se u tri ciklusa u trajanju od po godinu dana. U prvom ciklusu stječu se osnove funkcionalne pismenosti, u drugom i trećem – osnove općeg obrazovanja i stručne kompetencije. Prvi ciklus obuhvaća prva četiri razreda. U drugi ciklus spada peti i šesti razred, a u treći ciklus sedmi i osmi razred.

Kako kaže Gubić Šelken, prema nastavnom planu i programu osnovnog obrazovanja odraslih obujam gradiva je smanjen i primjeren za ubrzano završavanje ovog stupnja školovanja. Što se tiče predmeta, polaznici osim likovne kulture, glazbene kulture i tjelesnog odgoja, uče sve kao u redovitim osmoljetkama uz dodatne predmete digitalna pismenost, poduzetništvo i primijenjene znanosti.



Za ovakav oblik nastave ne postoje udžbenici, a Gubić Šelken navodi da nastavnici i polaznici mogu s mrežne stranice Ministarstva prosvjete preuzeti priručnike koji su dovoljni za praćenje gradiva i polaganje ispita.

Nastava je organizirana po blok satima, koji su skraćeni i traju 30 minuta, a polaznici su podijeljeni u sedam odjela – u prvom ciklusu ima jedan odjel, a u drugom i trećem po tri. Nastava se odvija na srpskom i mađarskom jeziku.

Nastavni plan i program osnovnog obrazovanja odraslih po modelu FOOO koji se koristi donesen je 2013. godine, a do tada se koristio onaj iz 1991. godine. Osim toga što je obujam gradiva smanjen, Gubić Šelken ističe i da je razlika u tome što su ranijih godina polaznici bili organizirani u osam razreda, a sada su podijeljeni u tri ciklusa.

»Na kratkom štapu«

Na evidenciji subotičke filijale Nacionalne službe za zapošljavanje koja obuhvaća Sjevernobački okrug, odnosno mjesta Subotica, Bačka Topola i Mali Idoš je 1.862 nezaposlenih bez završene osnovne škole, odnosno 1.170 nezaposlenih nema nijedan razred završen, dok 692 nezaposlenih ima završen neki od razreda. Od ukupnog broja nezaposlenih evidentiranih preko subotičke filijale, nezaposleni bez završene osnovne škole čine 18 posto.

Direktor Nacionalne službe za zapošljavanje – filijale u Subotici **Dušan Torbica** kaže da je, pored velikog broja građana starijih od 15 godina koji nemaju završenu osnovnu školu, dodatni

Do prvoga rujna traje upis u Školu za osnovno obrazovanje odraslih. Školovanje je besplatno, a za upis je potrebna svjedodžba posljednjeg završenog razreda i izvadak iz matice rođenih. Nastava se odvija na Otvorenom sveučilištu u Subotici, a u okviru Osnovne škole *Jovan Jovanović Zmaj*.

problem što ima puno onih koji uopće nemaju ni namjeru završiti osam razreda.

»Brojni su oni koji imaju završen šesti i sedmi razred, a osmi ni ne planiraju završiti. Iznenaduje me ta činjenica, napose kad su u pitanju mlađi ljudi«, kaže Torbica i dodaje da je mogući razlog tomu što još uvijek postoji mogućnost da se na određenim poslovima radi bez završene škole. Međutim, on upozorava da je rad koji se temelji na psihofizičkim sposobnostima, a ne na formalnim kvalifikacijama, uvijek »na kratkom štapu«. Kako nam kaže Torbica, gotovo za sve poslove je neophodan prvi stupanj stručne spreme.

»Može se dogoditi da za neke poslove nije potrebno nikakvo obrazovanje, ali su oni kratkoročnog roka i to je mali broj poslova«, navodi on.

Nacionalna služba za zapošljavanje nudi mogućnost pohađanja raznih obuka kako bi se zainteresirani usavršili za obavljanje određenih poslova. Međutim, jedan od uvjeta pohađanja obuke je završena osnovna škola, koja, kako Torbica navodi, mnogima nije prioritet.

On napominje i kako je još davno utvrđeno da će za većinu zanimanja biti dovoljna samo obuka, jer je i ona neki vid obrazovanja te objašnjava zašto je bitno cjeloživotno učenje.

»Ako se ide na koncept cjeloživotnog učenja, što većina pojedinaca kod nas ne shvaća kao potrebu da bi se moglo napredovati u profesionalnoj karijeri, i sam pojedinac će morati voditi računa o svom obrazovanju, ne samo društvo i država«, kaže Torbica i ističe da država mora imati mehanizme i ambijent u kojemu je moguće tako nešto i ostvariti.

Kako u Nacionalnoj službi za zapošljavanje u Subotici navode, putem programa funkcionalnog osnovnog obrazovanja nezaposlenim osobama koje nemaju završenu osnovnu školu, a nalaze se na evidenciji Nacionalne službe, pruža se mogućnost za završetak iste uz financijsku podršku. Svake školske godine određeni broj osoba bude uključen u ovu mjeru, u ovisnosti od određene kvote za realizaciju iste, kao i od zainteresiranosti samih nezaposlenih osoba. Na primjer, u 2015. godini putem ove mjere bilo je uključeno 14 osoba, dok je svega sedam uspješno završilo upisani razred/ciklus. U 2016. godini 26 nezaposlenih osoba s evidencije Nacionalne službe je bilo uključeno u funkcionalno osnovno obrazovanje odraslih, dok je njih deset s uspjehom završilo upisani razred/ciklus. Kada je riječ o 2017. godini, plan je da se putem ove mjere uključi 45 nezaposlenih osoba, a zainteresirane osobe se na upis upućuju u OŠ *Jovan Jovanović Zmaj*, navode u Nacionalnoj službi za zapošljavanje.

J. Dulić Bako



Margareta Uršal, pedagoginja i koordinatorica tima HNV-a za izradu udžbenika

Kvaliteta kao vodilja i izazov

*U tijeku je rad na izradi nacionalnih dodataka za udžbenike iz više predmeta *
Često se događa da iz drugih nacionalnomanjinskih vijeća od nas traže pomoć,
a nerijetko državna tijela naša dokumenta daju drugima kao dobre primjere koje treba slijediti*

Od travnja prošle godine intenzivnije se radi na izradi autorskih udžbenika i dodataka udžbenicima (tzv. nacionalnih dodataka) za potrebe nastave na hrvatskom jeziku u Srbiji. U pitanju je jedan od najkompleksnijih zadataka vezanih za obrazovanje Hrvata na svojem materinskom jeziku, koje je ponovno uspostavljeno 2002. godine. Na čelu tima za izradu udžbenika i nacionalnih dodataka, koji djeluje pri Hrvatskom nacionalnom vijeću, nalazi se diplomirana pedagoginja iz Subotice **Margareta Uršal**.

Uršal u prosvjeti radi 20 godina, bila je predsjednica Aktiva stručnih suradnika Grada Subotice, jedna je od osnivačica Kluba roditelja i prosvjetnih radnika u Subotici... Članica je Nadzornog odbora Pedagoškog društva Srbije. Od kolovoza 2015. vanjska je suradnica HNV-a na poslovima i projektima vezanim za obrazovanje na hrvatskom jeziku u Srbiji. Osim o radu na izradi udžbenika, s njom smo razgovarali i o drugim poslovima vezanim za obrazovanje na hrvatskom jeziku, u koje je uključena.

Vaš angažman vezan za obrazovanje na hrvatskom jeziku traje skoro dvije godine. U kojim ste sve projektima sudjelovali?

Prvi zajednički posao bio je u rujnu 2015. kada su se izrađivali ishodi (ono što učenik treba znati po završetku učenja određenog predmeta u određenom razredu, prim. a.) za srpski jezik kao nematerinji i predmete koji su za hrvatsku zajednicu od nacionalnog interesa – povijest, geografija, likovna kultura, glazbena kultura i narodna tradicija – u čemu je sudjelovalo 11-ero nastavnika iz osnovnih i srednjih škola. Nakon toga je novi tim od

12-ero ljudi izradio i plan udžbenika za osnovnu i srednju školu na hrvatskom jeziku. Ovaj smo posao uspješno okončali. Uslijedio je veliki projekt izrade *Strategije obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji* i pola godine nakon usvajanja tog ključnog dokumenta raduje nas da se dio zacrtanih ciljeva već realizira i provodi u praksi, poput, primjerice, stručnih ekskurzija za učenike i slično. U travnju 2016. je Zavod za unapređivanje obrazovanja i odgoja organizirao obuku i inicirao izradu dopune nastavnim programima za predmete od nacionalnog značaja za hrvatsku zajednicu u Srbiji što smo zajedno s timom stručnjaka koji su činili – **Miroslav Stipić, Mira Temunović, Vojo Temunović, Tamara Štricki-Seg, Verica Farkaš, Sanja Dulić i Danijela Romić** – i uspješno okončali. Nakon dopuna nastavnim programima, trebalo je koordinirati i izradom udžbenika koji su Memorandumom, trojnim sporazumom između Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja, Zavoda za udžbenike i Hrvatskog nacionalnog vijeća u ožujku 2016. potpisani. Rad na prvim autorskim udžbenicima započeo je u travnju iste godine, a podrazumijevao je 12 naslova: 8 autorskih udžbenika i 4 prijevoda udžbenika iz matematike. Imenovani su timovi – uz autore, u izradu udžbenika uključeni su i drugi stručnjaci: lektori, korektori, ilustratori, notograf...

Što je na spomenutom planu izrade udžbenika i nacionalnih dodataka urađeno?

Na izradu udžbenika gledam kao na najveći i najzahtjevniji posao. Svi dokumenti koji su izrađeni – kao što su obrazovni standardi, nastavni programi, plan udžbenika ili Strategija obra-

zovanja – mogu se revidirati, izmijeniti i dati na ponovno usvajanje, ali udžbenici danas napisani i tiskani će trajati. To je velika odgovornost prema generaciji koja sada uči iz tih knjiga, ali i prema budućim generacijama koje nam dolaze. Zato kvaliteta udžbenika, kao i informacije koje su iznijete u njima, moraju biti provjerene, suvremene, standardnim jezikom napisane, prilagođene dobi, ilustracije moraju biti najbolje moguće, kao i sam dizajn udžbenika i dodataka. Povjeren mi je veoma odgovoran zadatak koordinatorice tima za izradu udžbenika i nacionalnih dodataka. U izradu prvih autorskih udžbenika na hrvatskom jeziku pošli smo s udžbenicima za glazbenu kulturu, a autorski tim činili smo Mira Temunović, Vojislav Temunović, Tamara Štricki Seg i moja malenkost. Tako su nastale *Glazbene škrinjice 1., 2., 3. i 4.* koje su tiskane, a u ožujku ove godine i promovirane. Trenutno su u procesu tiskanja još tri *Škrinjice* za 5., 6. i 7. razred osnovne škole, a *Škrinjica* za 8. razred je u Pedagoškom zavodu Vojvodine (PZV) na odobrenju. Nakon potpisivanja aneksa Memoranduma u siječnju 2017., formiran je tim od 20 stručnjaka različitih profila, visokoobrazovanih ljudi iz sustava obrazovanja koji rade na ukupno 18 naslova, od čega su 8 prijevodi, 4 autorska udžbenika i 6 nacionalnih dodataka. Koordiniram ovim timom i svaki rukopis prolazi kroz moje ruke, konzultiramo i druge ljude iz prakse kako bi rukopisi bili što kvalitetniji, a nacionalni dodaci funkcionalni i zaista dobro predstavili našu baštinu, tradiciju i povijest.

HR Konkretno, na kojim se nacionalnim dodacima sada radi i u kojoj su fazi izrade?

Izrađen je *Svijet oko nas* za 1. i 2. razred, čiji smo autori **Verica Farkaš** i ja, a taj je rukopis u Pedagoškom zavodu Vojvodine na odobrenju. Zatim, *Priroda i društvo* za 3. i 4. razred, čiji smo autori **Sanja Dulić**, Danijela Romić i ja i taj je rukopis u Zavodu za udžbenike u Novom Sadu na grafičkoj pripremi i dizajniranju. Tu su i dodaci za *Povijest* za 5., 6., 7. i 8. razred, čiji su autori **Kalman Kuntić** i **Dario Španović**. Ovi dodaci su lektorirani, ali su još na doradi. Dodatak za *Geografiju* 8. napisao je **Stipan Stantić**, a ona je u Zavodu u Novom Sadu također na grafičkoj pripremi. Izrađuju se i nacionalni dodaci za likovnu kulturu za 5., 6., 7. i 8. razred, autorica je **Ljubica Vuković-Dulić**, a ti su rukopisu također u procesu grafičke pripreme. Dodala bih i to da su za lekturu i korekturu angažirane **Željka Zelić**, **Katarina Čeliković**, **Ana Gaković** i **Jelena Dulić Bako**. Ilustratorica je **Adrijana Vukmanov Šimokov**. Inače, voljeli bismo da ovi naslovi budu spremi do početka školske godine, ali to najviše ovisi od nadležnih državnih tijela i institucija.

HR Što je s udžbenicima za srednje škole?

Taj nam projekt predstoji nakon što završimo s izradom osnovnoškolskih udžbenika i nacionalnih dodataka.

HR Paralelno s izradom udžbenika radi se i na izmjeni nastavnih programa. Kažite nam više o tome, dokle se stiglo u tom procesu...

Radi se i na izmjeni nastavnih programa na zahtjev Zavoda za unapređivanje obrazovanja i odgoja. Tim koji činimo Katarina Čeliković, Ana Gaković i ja, uz stručne konzultacije s nastavnicima hrvatskog jezika uposlenih od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Hrvatske, radimo na osuvremenjavanju i izradi novog nastavnog programa za hrvatski jezik za 5. razred, kao i izradi nastavnog programa za hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture za 5. razred koji su ishodovno okrenuti,

Nacionalni dodatak

Nacionalni dodatak je dodatak udžbeniku koji je sa srpskog jezika preveden na hrvatski. U tom dodatku nalaze se sadržaji koji su značajni za nacionalnu manjinu iz područja glazbe, povijesti, tradicije, baštine, blagdana, geografije...

sukladno zahtjevima reforme obrazovanog sustava. Također, u timu, skupa s profesorima hrvatskog jezika – **Ivanom Matić**, **Martom Vargek** i **Sanjinom Ivašićem** – a u suradnji sa Zavodom za vrednovanje kvalitete obrazovanja i odgoja revidirali smo Obrazovne standarde za kraj obveznog obrazovanja za predmet hrvatski jezik i u tijeku je izrada Općih standarda postignuća za kraj općeg srednjeg obrazovanja i srednjeg strukovnog obrazovanja u dijelu općeobrazovnih predmeta čija izrada mora biti gotova koncem rujna. Potom slijedi empirijska provjera standarda, usuglašavanje finalne verzije i usvajanje od Nacionalnog prosvjetnog savjeta.

HR Postoje li povratne informacije od državnih tijela i institucija s kojima surađujete o kvaliteti onoga što tim HNV-a radi?

Hrvatsko nacionalno vijeće je od strane državnih tijela s kojima trenutno surađujemo, od Pedagoškog zavoda Vojvodine do Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja prepoznato kao tijelo koje proaktivno, kvalitetno i na vrijeme odgovara na postavljene zahtjeve. Često se događa da iz drugih nacionalnomanjinskih vijeća od nas traže pomoć, a nerijetko državna tijela naša dokumenta daju drugima kao dobre primjere koje treba slijediti.

HR Kako ocjenjujete kvalitetu nastave na hrvatskom jeziku i kakva su Vam očekivanja od projekata u kojima sudjelujete?

Znanja stečena na studiju pedagogije, stalno stručno usavršavanje u Srbiji te nekoliko posjećenih stručnih seminara u Hrvatskoj, kao i praćenje obrazovnih politika koje se provode u obje države, osigurali su mi određena znanja na polju obrazovanja, kao dobru osnovu koju nadalje treba nadograđivati. Nakon 20 godina iskustva rada u prosvjeti, mogu reći da obrazovanje na hrvatskom jeziku, njegova kvaliteta ide zaista k izvrsnosti koja je zacrtana u Strategiji obrazovanja. Nacionalne manjine imaju tu prednost da u nastavne programe mogu unijeti ono najbolje iz srpskog obrazovnog sustava, ali i nadopuniti ga onim što je dobro u hrvatskom obrazovnom sustavu. Tako je, primjerice, u nastavni program hrvatskog jezika ubačena medijska kultura. Raduje me što se u HNV-u pripremaju i sastanci Aktiva učitelja i nastavnika koji realiziraju nastavu na hrvatskom jeziku, izrada elaborata za školski centar, usklađivanje nastavnih planova, kvalitetno planiranje, stručno usavršavanje. Kontinuirano rješavamo izazove, a u timu vlada pozitivna energija i osjeća se napredak na važnom cilju postizanja kvalitetnog i pozitivno percipiranog obrazovanja na hrvatskom jeziku.

Davor Bašić Palković

Od 5. srpnja počeo s emitiranjem radijski program na hrvatskom jeziku

NAŠA RIJEČ

na valovima Radio Subotice



Nakon privatizacije, Javno poduzeće *Radio Subotica* koje je bilo na usluzi svojim slušateljima gotovo pet desetljeća, emitirajući programe na srpskom i mađarskom, a u posljednjih 18 godina i na hrvatskom jeziku, u listopadu 2016. godine dobilo je novog vlasnika – poduzeće *VTV ComNet*.

Uz nepromijenjeni naziv i frekvenciju, shema programa je bitno izmijenjena pa tako veći dio čini glazba, a od 5. srpnja slušatelji su, među ostalim, u prilici čuti program na hrvatskom jeziku u produkciji Hrvatske udruge novinara *Cro news*, čiji je glavni i odgovorni urednik **Branimir Kuntić**.

Kako je došlo do realizacije programa na hrvatskom jeziku na valovima Radio Subotice?

Govoreći o Radio Subotici, istodobno govorimo o jednom od simbola Subotice i okolice, mediju koji je duboko urezan u srca i uši njezinih građana. Od izuzetne je važnosti što se napokon našlo rješenje kako se dobro poznati val 104,4 MHz ne bi ugasio ili promijenio ime. Posljednja gotovo dva desetljeća na valovima Radio Subotice emitirao se i radijski program na hrvatskom jeziku. Samim tim, to je bio faktički prvi veliki korak u ostvarivanju hrvatskih manjinskih prava u tada još SR Jugoslaviji. Hrvatska udruga novinara *Cro-news* prepoznaje značaj nastavka emitiranja radijskog programa na navedenoj radijskoj postaji, jer njezin program predstavlja svojevrsni brend zajednice, znak postojanja i opstajanja na ovim prostorima. Naravno, setom medijskih zakona koji je predvidio privatizaciju lokalnih medija, bilo je očigledno da zastarjela shema programa iz vremena JP *Radio Subotica* ne prati tendencije razvoja medijskog prostora, tj. nije bila komercijalno isplativa, odnosno promijenjena je uloga radija kao tradicionalnog medija. Primat informativnog programa preuzele su televizijske emisije i internet portali zbog

njihove brzine plasiranja informacija i lake dostupnosti, dok je radio postao prostor za plasiranje ciljane glazbe, kao i kulturnih, zabavnih tema, uz nužno poštovanje osnovnih informativnih sadržaja.

Koji su termini emitiranja i što slušatelji mogu čuti u okviru njih?

Polusatni radijski program hrvatske udruge novinara *Cro-news* pod nazivom *Naša riječ* sadrži dvije emisije. U prvom dijelu programa emitiraju se *Cro-news vijesti* u trajanju od 10 do 15 minuta. Druga emisija *Kroz ravnice* ugošćuje eminentne osobe iz hrvatske zajednice u Subotici i okolici, ali i drugih zajednica u ovisnosti o aktualnosti, s temama iz područja kulture, umjetnosti, zabave, muzike i baštine, a cjelokupan polusatni program prožet je odgovarajućom glazbom. Termini emitiranja programa su srijedom i petkom od 18.30 sati.

Može li se radijska emisija na hrvatskom poslušati odgođeno?

Velika prednost radijskog programa *Naša riječ* je činjenica da će uskoro dobiti multimedijalni aspekt. Naime, program će se moći slušati odgođeno na youtube kanalu udruge, te pronaći u tekstualnom formatu uz audio potporu na internetskom portalu koji je trenutno u izradi. Rezultat toga bit će da svi zainteresirani mogu pratiti sadržaje, bez obzira na obveze i vezivanje za radijsko emitiranje na frekvenciji Radio Subotice, što će pridonijeti povećanoj slušanosti, ali i brendiranju sadržaja.

Koliki je, po Vašem mišljenju, značaj ovog projekta?

Komunikacijom s izravnim korisnicima (slušateljima) i analizom strukture zajednice, došlo se do zaključka kako pripadnicima hrvatske manjine radijski program na hrvatskom jeziku i dalje predstavlja bitan činitelj u cilju opstojnosti. Također, iako je uloga radija u mnogome promijenjena u posljednjih nekoliko godina, ovaj medij i dalje predstavlja neizostavni dio rutine i potrebe u pozitivnom kontekstu te riječi. Upravo iz navedenih razloga angažirali smo osobe s velikim iskustvom u proizvodnji radijskog sadržaja, ali i profesionalne mlade novinare svjezne kako je medij živa materija u fazi neprestanog mijenjanja i usklađivanja s novim tendencijama. Osnovni cilj programa neovise produkcije *Naša riječ* je povećanje broja emitiranja s dva na pet puta tjedno. Također, nadamo se da ćemo u dogledno vrijeme uspjeti duljinu trajanja programa produžiti s pola sata na sat vremena, što u mnogome ovisi i o potpori tijela republika Srbije i Hrvatske, budući da se produkcija financira na projektnoj osnovi, te kao manjinska gotovo je nemoguće da posjeduje komercijalni aspekt.

I. P. S.



Stara škola s dušom

Među malobrojnim sačuvanim objektima nekadašnjih salaških i seoskih škola u subotičkom ataru, zgrada u Mirgešu jedna je od rijetkih koja se cijeli svoj vijek – i danas – koristi u iste namjene, u obrazovne svrhe. Ovaj objekt namijenjen je nastavi za đake nižih razreda osnovne škole i za boravak djece iz Mirgeša u dobi od tri do sedam godina, a organizacijski pripada Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu. U školskom i predškolskom programu ukupno obuhvaća oko 40 djece.

Zgrada koja je dio života svakog čovjeka koji je u Mirgešu pohađao školu i izgledom pokazuje svoju važnu ulogu i u prošlosti i u sadašnjosti ovog sela: veliko dvorište brižno je njegovano, sve je uredno i stalno održavano, svugdje je red, nigdje smeća... Mirgešani vole svoju školu i svatko od sugovornika je s osmijehom govorio o školskim danima, pa i o vremenu prije no što je preuređena, dok se još ložilo u veliku kaljevu peć. Staro zdanje obnovljeno je prije dvadesetak godina kada su osuvremenjeni uvjeti u školi i dograđena još jedna učionica. Nekadašnji đaci se i danas ovdje osjećaju kao »kod kuće«.

Dio velikog dvorišta ispunjen je stablima oraha iz vremena kada je ovdje radila i mladice oraha posadila učiteljica **Rozika Vuković**. U ovoj školi provela je cijeli svoj radni vijek, pa i stanovala u učiteljskom stanu koji je u starim vremenima pripadao školi. Sve stare škole nekada su imale učiteljske stanove. Mirgešani su se na divan, a moguće i jedinstven način odužili svojoj učiteljici: ulici uz školu dali su njeno ime. Zove se Ulica Vuković Rozike.



Ljeto, turizam, Palić

Kupati se ne možemo, ostaje nam samo šetnja

Pa se vrućine su zahvatile i naš grad. Moram priznati, nikad nisam volio vrućinu. Na more smo obično išli u rujnu, kada sunce ne prži tako jako, voda je još topla i što je najbitnije mnogo manje ima turista i na plaži možeš birati mjesto gdje ćeš prostri ručnik. O, ta lijepa stara vremena kada smo ljeti išli ljetovati, a zimi zimovati. Naprosto ljetovati ili zimovati postao je statusni simbol. Tko to može sebi priuštiti spada u bolje stojeći sloj stanovništva. U doba socrealizma relativno jeftino i pristojno svi su mogli, naravno koji su imali želju, otići makar na desetak dana u radnička odmarališta kojih je bilo bezbroj. Sjećam se da je na Pelješcu, u Orebiću, postojalo jedno malo naselje tik uz more koje se zvalo *Subotičko ljetovalište*. Ovdje u kućama u nizu skoro svaka subotička radna organizacija (to se tada tako zvalo) imala je makar jednu sobu s kuhinjom. Tuš je bio zajednički, bar za one sobe gdje sam ja s familijom nekoliko puta boravio. U dvorištu smo mogli peći ribu na žaru ili tko je što već volio. Pojma nemam što je današnja sudbina ovog malog ljetovališta. Vjerojatno je vjor rata promijenio i vlasništvo, ili ako nije, neki ga sigurno koriste.

Tko je smislio ljetovanje?

Na ovo pitanje odgovor je vrlo jednostavan. Naravno, bogati ljudi. Prvi turisti na europskom kontinentu bili su Englezi. Ljeti su dolazili najprije na francusku rivijeru, a zimi u Švicarsku. Ubrzo se uvidjelo da je turizam jako isplativa djelatnost, napose u zemljama koje obiluju prirodnim ljepotama i imaju kulturnu i povijesnu tradiciju. A što je s nama, koji se samo sjećamo nekadašnjeg Panonskog mora? Pa i mi Subotičani imamo svoje »more – dragulj sjevera« koje se zove Paličko jezero. Ljetovalište je nastalo kao turistička destinacija, prije svega kao lječilište. Osnova lječilišta bili su voda i mulj jezera Palić, i veliki umjetno stvoreni park koji je važio kao zračna banja. Ono što se danas zove »banja Palić« stvoreno je rukama naši vrijednih predaka. Palić su prije svega stvorili imućni subotički građani. Paličke vile, kojima se i danas divimo, imale su svoje vlasnike i najčešće ih nazivamo po njihovim obiteljskim imenima. Masovni turizam je počeo onda kada je izgrađena pruga Subotica – Segedin i kada je prvi električni tramvaj stigao u grad.

Cijeli kompleks je bio u vlasništvu grada koji je investirao u njegovo održavanje i razvoj, ponekad ga davao i u najam. »Promena imperije«, kako neki povjesničari vole reći, Paliću je donijela sasvim novu situaciju. Većina njegovih stalnih i bogatijih gostiju ostala je s druge strane granice. Mjesto je moglo računati s »turistima« iz Subotice i njene bliže okolice. U novoj državi uopće nije bila poznata kao »banja«, niti je tako nazivana. U nekadašnjem parku, zvanom *Bezerédy*, stvoren je »Muški štrand« i vježbalište za članove udruge *Sokol*. Poslije II. svjetskog rata vježbalište *Sokol* pretvoreno je u *Partizan*. Na dijelu obale iza *Bagolyvára* počelo je nicati jedno lokalno radničko odmaralište, čije su građevine bile građene uglavnom od najjeftinijih materijala: od drveta i lezonita, obojenih jarkim bojama. Ovo prvo vikend naselje uopće se nije uklapalo u okoliš. Kada su potrebe za »vikend kućicama« porasle, »urbanističkim planom« stvoreno je današnje izuzetno kaotično Vikend naselje. Ulagano je i u tramvajski promet. Pruga je produžena do Muškog štranda i gdje je to bilo moguće tračnice su udvojene. Tramvaji su prometovali svakih pet minuta. U okviru budućeg plivačkog centra izgrađen je i manji termalni bazen.

Stagnacija ljetovališta

Industrijski razvoj grada prvo je platila voda jezera. Cijeli ekosustav upropašten je u mjeri da se moralo pristupiti sanaciji vode jezera. U to doba to se u novinama zvalo »akcija stoljeća«, koja je trajala šest godina (1972.-78.). Za to vrijeme ukinut je i tramvaj, prije svega zbog izgradnje autoputa E-5 kroz grad. Turistički život je potpuno zamro. Mnogi objekti su se urušili, a potpuno su srušene zgrade nekadašnjeg banjskog kompleksa. Vjerovali ili ne, nakon ponovnog puštanja vode u jezero ona je bila žućkaste boje i bila je prozirna. Mogao sam vijeti svoje prste na nozi. Danas, iako je izgrađen još jedan pročistač i industrija uglavnom ne radi, voda jezera opet nikako nije u redu. Čak su postavljene ploče s natpisom zabrane ulaska u vodu. Priznat ćete: ljetovalište koje praktično nema vodu nije za masovniji turizam. U ovoj vrelini od »turizma« ostaju nam samo dobri stari labor i bazenčić s termalnom vodom na Paliću.



Smatrate li da bi trebalo mijenjati nazive ulica koje nose ime Josipa Broza Tita?

Ne treba brisati dio povijesti



Dragana Popov,
Šid

Moj osobni stav po pitanju promjene naziva ulica koje nose ime Josipa Broza Tita je jednostavan i glasi: ne. Smatram da ne bi trebalo mijenjati nazive ulica koje desetljećima nose njegovo ime. Takva praksa mijenjanja naziva ulica, na žalost, prisutna je dugo. Kada prođe jedna povijesna epoha, neki dođu na ideju da odmah promijene i nazive ulica koje nose imena značajnih povijesnih ličnosti. Tako je poslije završetka Drugog svjetskog rata 1945. godine, došlo je do promjene naziva ulica u gotovo svim gradovima i selima tadašnje Jugoslavije. Zanimljiva je recimo činjenica da je u Beogradu konkretno ostao naziv ulice knez Mihajla do dan danas. Postavlja se pitanje zašto kada su skoro svi nazivi ulica promijenjeni? Također, u blizini te ulice nalazila se ulica koja je nosila upravo naziv Josipa Broza Tita, a danas nosi naziv Srpskih vladara i ne vidim razlog zbog kojeg je naziv te ulice mijenjan, s obzirom na to da je Tito dio naše povijesti, kako god mi to danas prihvaćali. Nisam sigurna što bi se promjenom naziva ulica postiglo. Negiramo li mi tim činom postojanje Josipa Broza Tita u našoj povijesti? Ako je netko dio povijesti jednog naroda, to tako treba ostaviti. Mislim da je jako licemjerno što često mijenjamo stavove i mišljenja. Sada se »kao« pojavljuju neki novi junaci po kojima ulice trebaju dobiti ime, a ja mislim da jednostavno ono što je dio povijesti treba ostati.

S. D.

Držati se tradicionalnih naziva



Adam Nikolić,
Sonta

Moj stav je da promjena naziva ulica i trgova općenito nije dobra niti za nas pojedince, niti za imidž naseljenih mjesta. Osobno, tužan sam zbog promjena naziva ulica i trgova koji nose Titovo ime, nekako smo na njih navikli. Rođen sam i odrastao u Titovo vrijeme, a i u desetljeću poslije njegove smrti još uvijek nam je funkcionirao sustav kojega je njegova administracija poslije Drugog svjetskog rata utemeljila i kasnije usavršavala. U to vrijeme završio sam školu i uposlio se, sjećam se da se od te plaće dobro živjelo. Po pričama starijih nikada ranije običan, mali čovjek nije živio dobro i kvalitetno kao u sedamdesetim i osamdesetim godinama prošloga stoljeća. Bio sam ogorčen i kad su u mojoj Sonti devedesetih mijenjani nazivi pojedinih ulica, očito bez ikakvog reda i bez osnovnih znanja. Politički poltroni tada su, pretpostavljam u dogovoru ili po nalogu jačih političkih igrača, izdejstvovali promjenu naziva ulica koji su imalo mirisali na hrvatski, a, recimo i do danas nam je u uporabi ostao naziv Strossmayerova za naš nekadašnji 1. sokak. Mislim da su i u razdoblju od Drugog svjetskog rata do Titove smrti politički poltroni inicirali i realizirali davanje njegovog imena glavnim ulicama i trgovima, pa čak i nekim mjestima. Veliki sam štovatelj tradicije, pa mislim da bi bilo naj mudrije zanemariti blisku povijest i naseljenim mjestima, ulicama i trgovima dati nazive koje su nosili stoljećima unazad.

I. A.

Nepotreban trošak



Marija Ivošev,
Bereg

UBeregu, osim jedne ili dvije ulice, od 90-tih nije bilo promjene naziva. Nekdašnja Ulica maršala Tita 90-tih je preimenovana u Jugoslovensku, a tako se zove i danas. I još jedna ulica, čijeg prijašnjeg naziva se ne sjećam, promijenila je naziv i sada je to Ulica Majora Tepića. I danas u selu imamo Ulicu Ive Lole Ribara, Ulicu Jugoslovenske narodne armije, Oktobarske revolucije, Radeta Končara, imamo i Gundulićevu i Matije Gupca, ali recimo i Ulicu braće Radić koja taj naziv nosi od kada ja pamtim. Ti nazivi nikome ne smetaju. U vrijeme kada sam bila članica Savjeta Mjesne zajednice o promjeni naziva ulica nikada se nije raspravljalo, a koliko znam to ni sada nije aktuelna tema. Meni osobno ne smetaju nazivi ulica iz Titovog vremena. Ipak to vrijeme nas starije asocira na jedan bolji život. Svaka promjena naziva sa sobom povlači troškove koje, nepitani žele li tu promjenu, imaju sami stanovnici iz tih ulica. Treba mijenjati osobnu iskaznicu, vozačku dozvolu, zdravstvenu knjižicu i druga dokumenta. Sve to košta, a u Beregu su većinom ostala staračka kućanstva. I čemu onda taj nepotrebn trošak? Znaite, politika danas veliča jedne, a za 5-10 godina neke druge, pa kad bismo se time rukovodili više ne bismo ni znali u kojoj ulici živimo. U Strasbourgu ulice se zovu ulica graha, ulica graška, ulica breskve, ulica jabuke, pa da smo i mi davali takve nazive ulicama, ni jedna se politika ne bi mogla buniti.

Z. V.

Tradicionalna manifestacija **bunjevačkih Hrvata**

Takmičenje risara



Na njivi pored crkve svetog Josipa Radnika, u Đurđinu, 8. srpnja, održano je 49. *Takmičenje risara*, jedna od najatraktivnijih manifestacija u okviru *Dužijance*, tradicionalne svetkovine koja se organizira povodom završetka žetve i zahvalnosti Bogu na novom žitu. Domaćini *Takmičenja risara* bili su novoizabrani predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** i njegova supruga **Slavica**.

Risari su se na njivi okupili u šest sati ujutru, a poslije pletenja užadi i dočeka gostiju, koji su na njivu stigli na karucama, uslijedila je smotra risara i *risarski ručak* (doručak): na trpezi od slame postavljenoj na njivi poslužena je slanina, *kruv* (kruh), crni luk, *kiselna* (kiselo mlijeko) i voda iz bunara.

Na ovodišnjem *Takmičenju risara* okupili su se risarski parovi iz Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Subotice. Početak *Takmičenja* je čobanskim zvonom označio gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**.

»U narednom razdoblju nastojat ćemo, zajedno s organizatorima ove manifestacije, da se *Dužijanca* uvrsti u turističku ponudu našeg grada, kako bi posjetitelji iz cijele Srbije i regije vidjeli kakvo bogatstvo tradicije i kulture njeguju Subotičani. Da

pokažemo što imamo, a imamo mnogo toga«, istaknuo je gradonačelnik Laban.

Na *Takmičenju risara* bio je i zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Nebojša Kuzmanović**. Prema njegovim riječima, ova manifestacija je jedan od događaja za koji se s pravom može reći da pokazuje kako je tradicija živa, jer u pravom smislu njeguje kulturu bunjevačkih Hrvata u ovdašnjem podneblju.

Među brojnim posjetiteljima i uzvanicima bili su i generalni konzul Hrvatske **Velimir Pleša** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**.

U okviru manifestacije održano je i nadmetanje u kuhanju tradicionalnog jela tarane. Ovogodišnji pobjednik je ekipa *Šogori* – **Petar Ištvančić** i **Vladimir Mamužić**. Poslije nadmetanja u ručnom košenju, prikazana je vršidba na starim strojevima, rad samorukovetačice i samovezačice s konjskom i traktorskom vučom, oboravanje, vozidba i vršidba. Prikazane su i dječje igre na strnjici *kasalisica*.

Organizator manifestacije *Takmičenje risara 2017.* je Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*.

H. R.



Takmičenje risara kao prilika za usporedbe: načinske i vremenske

UNIVERZALNO PRAVILO: na vrijeme i kako treba

»**Z**nate što: pravila pravi čovjek, ali je i od njih bitnije da se posao uradi na vrijeme i kako treba.«

Ova misao sedamdesettrogodišnje **Lászlóné Rákoczi** iz Kecela (Mađarska) na jednostavan način o(d)slikava stoljetnu filozofiju svakog posla kom se želi pristupiti ozbiljno. Na *Takmičenje risara* u Đurđin i ove je godine došla sa svojim partnerom **Imreom Kátai Tóthom**, naoružana bogatim iskustvom u žetvi. Cijeli je život, kaže, vezana uz seoske poslove, a prva iskustva u kosidbi imala je već kao devetogodišnja djevojčica kada je pomagala roditeljima. Iako se od tada nije prekida, kontinuitet u žetvi bio je različit po načinu: od ručne kosidbe, preko »vršalice« i kombajna, pa do prije 17 godina, kada se, kaže, ponovno vratila nekadašnjem načinu ubiranja uroda. Toliko godina unazad ide po matičnoj joj Mađarskoj (Kecel, Csikéria...) i susjednoj Vojvodini (Sajan, Gornji Brijeg, *Dužijanica*) na natjecateljske ili revijalne kosidbe, sve s istim ciljem: »da ne zaboravi i ne zahrđa, ali prije svega zato što to voli«.

Dobrim mlađi od nje, **Pavo Marojević** iz Gornjih Hrgova (Bosna i Hercegovina) kaže da ga je ručnoj kosidbi naučio otac koji



**O razlikama u načinu košenja,
ali i nekadašnjeg u odnosu na današnje
govore sudionici iz Mađarske,
BiH, Hrvatske i Subotica**

Fotoreportaža



je taj posao išao raditi i u Slavoniju. Jedne godine, kaže Pavo, kombajn nije mogao »uzaći na brdo«, pa je žetva u Gornjim Hrgovima silom prilika bila obavljena ručno, a jedan od njezinih sudionika bio je i naš sugovornik. Ovaj posao je zavolio, te ga je radio kad god mu se za to pružila prilika, a to su u današnje vrijeme samo revijalne manifestacije. Za *Takmičenje risara*, a samim tim i za *Dužijancu*, čuo je u Županji, gdje se upoznao s našim najpoznatijim sudionikom **Stipanom Kujundžićem**. Od tada, a tome je 6-7 godina, redovito dolazi sa svojom ekipom i za *Takmičenje risara* ne štedi komplimente: »to je običaj kog treba podržati, jer mnogi ne znaju cijeniti kruh zato što ne znaju ni kako je to težak posao bio«. O razlikama u načinu kosidbe »ovdje i tamo« on kaže slično kao i njegova prethodnica:

»U biti, kositi je isto. Razlika je, naravno, u veličinama parcela i kvaliteti zemlje, a samim tim i u rodu. Osim toga, kod vas se koriste i grablje, a kod nas ne, pa onda kod nas su i djeca uključena u kosidbu... Ali... bitno je da posao bude urađen.«

Duro Dominković iz Štitara, koji je na *Takmičenje risara* došao kao vođa ekipe Turističke zajednice *Moba* iz Županje (Hrvatska), kaže da je kositi naučio od svoga djeda, ali da je upravo na *Dužijanci* vidio kako izgleda jedna ovako organizirana manifestacija. Od prije 15 godina ta iskustva primjenjuju se i u Županji, gdje se od tada svake godine održava revijalna manifestacija *Kruh naš svagdašnji – Žetva i vršidba* u prošlosti. Hvaleći kvalitetu ovogodišnjeg roda pšenice, ali i »bolju zemlju u Vojvodini«, Dominković kaže kako mu kosidba na *Takmičenju risara* ne pada teško:

»Bilo bi teško da se to, kao nekad, radi cijeli dan. Ovako, ova mala parcela nam dođe kao lakša rekreacija, ali i kao dragocjeni podsjetnik na to kako se nekad do kruha teško stizalo.«

Sedamdesetčetverogodišnji Subotičanin **Albe Kujundžić** – čiji je petnaestogodišnji unuk **Danijel Kujundžić**, zajedno s **Mirjanom Milodanović** nastupio u kategoriji mladih – prisjeća se vremena kada je kao mlad momak odlazio kod rodbine na salaš i pomagao u ručnom košenju žita: rukovetanju, vezanju, »sa-



divanju u krstine« i grabljenju »mršavine« (ostataka od kosidbe). Kaže da je radni dan počinjao »kad u Čantaviru svanjiva« (ranom zorom, naravno), a završavao kasno navečer. Veći odmor bio je »za užnu« (od 12 do 14 sati), s tim da su stariji i onda našli neki posao: otkivanje kosa, recimo. Ovako intenzivan rad, kaže naš sugovornik, imao je i svoje nepisano pravilo:

»Da svaki član domaćinstva zaradi prinos od dva i po metara po glavi, odnosno da zaradi kruv za cilu godinu.«

Z. R.

Ovogodišnji pobjednici *Takmičenja risara* su **Marinko Kujundžić** i **Ruža Juhas**, iza njih bili su **Marin Dulić** i **Suzana Kovačević**, a trećeplasirani je par **Davor Balažević** i **Joca Vuković**.

Kiparska radionica u Hrvatskom domu u Somboru

Umjetnost oblikovanja gline

U Hrvatskom domu u Somboru u tijeku je kiparska radionica koju pohađa petnaestak polaznika, koji uz stručno vodstvo stječu početnička znanja rada s glinom, uče rad na grnčarskom kotaču i pečenje u grnčarskoj peći. Jedna od sudionica ove radionice je i **Slavica Periškić**, koja se do sada oprobala u slikanju na staklu, slikanju na svili, a rad s glinom za nju je jedan novi izazov.

»Htjela bih nešto napraviti da mi ostane kao uspomena. Radeći ovdje s glinom, osjećam se kao dijete koje se igra s blatom, a može i ispasti nešto lijepo«, kaže profesorica engleskog Slavica Periškić.

»Poslije stresnog posla u Domu učenika u Somboru ovo mi dođe kao terapija, neka vrsta smirenja«, kaže **Sandra Bunjevac**.

Radionicu vode **Adrijana Mračina** i **Borko Markovinović**, kipari.

»Neki od sudionika ove radionice već su došli s iskustvom rada s glinom, ili su se do sada bavili nekim kreativnim poslom, hobbijem, ali ima i onih kojima je ovo prvi susret s glinom. Cilj je da na kraju radionice svatko dobije barem jedan svoj gotov rad. Imamo i grnčarsku peć tako da ono što oni oblikuju može se i peći i da to na kraju bude jedan pravi gotov predmet«, kaže Andrijana.

Na priču se nadovezuje Borko koji kaže da nije teško ukoliko postoji volja i želja da se svladaju osnovna pravila rada s glinom.

Sekcija za rukotvorine HKUD-a Vladimir Nator, koja je i organizirala ovu radionicu, surađuje sa Specijalnom školom Vuk Karadžić u Somboru i učenici ove škole pripremili su glinu potrebnu za rad. Naredni korak bit će zajednička izložba.

Z.V.



Festival europskog filma Palić

Hrvatska u fokusu



Hrvatska kinematografija bit će u fokusu 24. Festivala europskog filma Palić. Ostvarenja iz ove zemlje bit će prikazana u okviru posebne selekcije *Hrvatska u fokusu*, ali i Glavnog i programa *Paralele i sudari*. Kako organizatori najavljuju, očekuju nas najznačajniji naslovi recentne hrvatske produkcije koji su izazvali značajnu pažnju na festivalima i u kinima.

U okviru programa *Hrvatska u fokusu* koji se prikazuje u Art kinu *Lifka* od 16. do 21. srpnja imat ćemo prilike gledati kino hit *Ustav Republike Hrvatske* glasovitoga redatelja **Rajka Grlića** kao i ovogodišnji festivalski hit *Ne gledaj mi u pijat* redateljice **Hane Jušić** koji će biti prikazan i u selekciji *Paralele i sudari* (nedjelja, 16. srpnja, kino *Eurocinema*, 16.30 sati). Bit će prikazana i komedija *Ministarstvo ljubavi* u režiji **Pave Marinkovića**, dokumentarac *Dum Spiro Spero* čiji je autor hrvatski pisac **Pero Kvesić** te psihološka drama *Goran* u režiji **Nevia Marasovića**.

Iz aktualne produkcije hrvatskih kratkih filmova za posljednju večer ovoga programa odabrano je četiri ostvarenja: *Ježeva kućica* (**Eva Cvijanović**), *Planemo* (**Veljko Popović**), *Kokoš* (**Una Gunjak**) i *Piknik* (**Jure Pavlović**). Filmovi će biti prikazivani svakoga dana od 18.30 sati.

U okviru Glavnog natjecateljskog programa bit će prikazan *Kratki izlet*, hibrid dokumentarnog filma i fikcije redatelja **Igora Bezinovića**. Bezinović je za ovaj film na Međunarodnom filmskom festivalu **Andreja Tarkovskog Zerkalo** dobio nagradu za najbolju režiju, ali i nagradu žirija mladih kritičara.

Selektor programa *Hrvatska u fokusu* je **Petar Mitrić**.

D. B. P.

Tjedan u Bačkoj

Migranti, tu oko nas (treći puta)

Posljednjih mjesec i pol dana čak dva puta u ovom tjednom pregledu pisala sam o migrantima u Somboru. Posljednjih dana događaji su se opet tako posložili da je ta tema ponovno bila neizbježna. Postarali su se za to mještani Šikare, dijela Sombora u kome se nalazi Prihvatni centar za migrante. Kap koja je ovog puta prelila čašu bio je napad (ako je to prikladna riječ) grupe migranata na jednu dvanaestogodišnju djevojčicu. Njen otac lijepo je objasnio detalje tog incidenta. Dogodilo se to u 19 sati dok je djevojčica, sjedeći na biciklu, čekala drugaricu ispred njene kuće. S leđa su joj prišla četvorica mladića iz prihvatnog centra. Trojica su je okružila, a četvrti povukao za ruku. Uplašena, vrištala je i otimala se. Vriska je digla susjede na noge, što je bilo dovoljno da se grupa nasrtljivih migranata razbježi. Bio je taj incident dovoljan i da tinjajuće nezadovoljstvo Šikarčana ponovno eskalira, ovoga puta toliko da su na sat vremena čak blokirali i državnu cestu koja vodi prema dva granična prijelaza. I opet se ponovila priča od prije mjesec, mjesec i pol dana – migranti samci smješteni su u autobuse i ekspresno transportirani stotinama kilometara dalje od željenog cilja. U Preševo. Šikarčanima sada ostaje nada da će Prihvatni centar ubuduće (i konačno) biti ono za što je i otvoren, a to je prihvat i smještaj migrantiskih obitelji, nikako samaca koji su Šikarčanima i pravili najveće probleme. Pokazao je ovaj transport migranata i ono što zna svaki Somborac, a još više stanovnici pograničnih sela – migranata nema samo u prihvatnom centru već je mnogo više onih neregistriranih. Onih koji slobodno lutaju od Sombora do Berega ili Rastine, pa opet nazad do Sombora, pa opet nekim novi putom u tko zna koji pokušaj prelaska mađarske granice opasane s dva reda bodljikave ograde. Tako se vjerojatno stiže do mnogo veće brojke od one od 6.700 koliko, prema državnim zvaničnicima, ima registriranih migranata u Srbiji.

Ali, da se vratim na somborski slučaj. Dospio je Sombor tako među top vijesti svih medija, čak i onih u susjednim državama. Tako je nacionalni dnevnik mađarske državne televizije, sve s uključenjem uživo, dužnu pažnju, sukladno mađarskoj državnoj politici, posvetio incidentu u Somboru i prosvjedu. Naši domaći mediji, pak, utrkivali su se tko će više dramatizirati cijelu priču, pa se tako u bombastičnim naslovima moglo čitati i o pokušaju silovanja. Dobrodošla priča u vrijeme kada pravih tema ili nema, ili se o njima ne smije pisati. Prava priča je može li se i kako pod kontrolom držati 6.700 ili više migranata koji ovdje sanjaju njemački san.

Z. V.



Žetva u Srijemu

RANIJA ŽETVA zbog visokih temperatura

»Neka se cijena pšenice određuje po kilogramu proteina. Nekada će ona biti manja ili više, ali će se znati cijena. Samim tim i proizvođači će se lakše odlučiti. Sijaće se kvalitetnije sorte ukoliko se one budu tražile. Međutim, ja tu priču slušam već 30 godina i nisam siguran da će se u tom smislu nešto bitnije promijeniti«, kaže poljoprivrednik iz Šida Ivica Hajrić

Izuzetno visoke temperature prouzrokovale su naglo sazrijevanje pšenice, ozimog ječma i uljane repice, te je uslijed toga žetva na području Srijema u punom jeku, a visoke temperature nagovještavaju da bi žetva mogla biti završena ranije nego što je planirano. Na području Grada Srijemska Mitrovica zasijano je 12.150 hektara pšenice, a do kraja lipnja skinuto je 3.645 hektara. Od ukupno 9.520 hektara, koliko je zasijano u rumskoj općini, skinuto je 5.210 hektara, dok je na području šidske općine skinut prinos od 250 od ukupno 4.615 hektara. Prinosi ječma se kreću od 3,4 do 9,3 tone po hektaru, dok je kod pšenice taj raspon nešto malo manji: od 4 do preko 8 tona po hektaru. Prema riječima poljoprivrednih stručnjaka, raznolikost prinosa i kvalitete roda uzrokovani su vremenom sjetve, dugom zimom i različitostima u primjeni agrotehničkih mjera. Sve je to uvjetovalo i manji prinos u odnosu na prošlu godinu. Kao i svih prethodnih godina, poljoprivrednici su nezadovoljni otkupnom cijenom krušnog zrna. Vlada Srbije je na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i zaštite životnog okoliša utvrdila otkupnu cijenu ovogodišnjeg roda pšenice u iznosu od 18 dinara po kilogramu za intervalni otkup merkantilne pšenice, mada su otkupljivači izašli s nižom cijenom – od 15 dinara. Prema riječima poljoprivrednika, ta cijena je nepovoljna i niska, a iz poljoprivrednih stručnih službi ističu da jedino oni poljoprivrednici koji imaju visok prinos mogu očekivati neku zaradu po hektaru.

Nepovoljni uvjeti

Prema podacima Ureda za poljoprivredu Općine Šid, pod strnim usjevima nalazi se oko 5.000 hektara i najvećim dijelom oni su zasijani pšenicom. Žetveni radovi su uveliko odmakli i posao ulazi u završnu fazu uz različite prinose:

»Možemo reći da je prinos dosta različit. To znači da je na onim poljima gdje je pšenica posijana na vrijeme i gdje su korištene odgovarajuće agrotehničke mjere dala solidan prinos, dok je pšenica posijana u kasnijim sjetvenim rokovima i koja nije dobila dovoljnu agrotehničku zaštitu imala manji prinos. Prosječan prinos na teritoriju šidske općine iznosi oko 5,7 tona po hektaru, mada je bilo parcela gdje je bilo i 7 tona, ali i onih gdje je prinos bio oko 4 tone. Što se tiče ječma, prosječan prinos iznosi oko 5,3 tone, sjemenski ječam je dao prinos oko 6 tona, a za uljanu repicu također možemo reći da je bilo raznolikog prinosa po hektaru, jer je prosječan



prinos 3,3 tone. Bilo je površina gdje je bio zabilježen i manji prinos, ali i onih površina gdje je prinos bio skoro 4 tone«, ističe **Dejan Vučenović** iz Ureda za poljoprivredu Općine Šid.

Vremenske prilike su, osim agrotehničkih mjera, bitno utjecale na takav prinos:

»Ova godina je, što se tiče vremenskih prilika, za proizvodnju pšenice bila dosta nepovoljna. Kišovita jesen, hladna zima i kasna sjetva bili su uzrokom što je pšenica ušla nejednako razvijena u razdoblje zimskog mirovanja. Ožujak i travanj su bili dosta sušni, da bi u lipnju uslijedile visoke temperature koje su na kraju i utjecale na prinose. Bez obzira na agrotehniku i zaštitu, pšenica nije mogla dati veći prinos«, kaže Vučenović.

Kvaliteta zadovoljavajuća

O kvaliteti ovogodišnjeg roda pšenice stručnjaci kažu:

»Ovogodišnja pšenica je zadovoljavajuće kvalitete. Trenutno je sadržaj vlage ispod 13 posto, sadržaj primjesa je nešto iznad 4 posto, a jedini problem u ovogodišnjoj žetvi pravi šturo i lomljeno zrno, čije je prisustvo veće upravo zbog vremenskih prilika i viso-

kih temperatura», kaže upravitelj sektora kontrole i kvalitete u *Mlintestu* D.O.O. Šid **Miroslav Šimić**.

I ove godine poljoprivrednici su nezgodoljni otkupnom cijenom:

»Kod pšenice se događaju čudne stvari: mlinari traže kvalitetu, a nitko tu kvalitetu ne plaća. Država obećava da će to riješiti, a nikako da se nešto učini. Država se mora jedanput izjasniti hoće li utjecati na cijenu ili ne, a i mlinari da konačno kažu što žele. Ako se repa plaća po kilogramu šećera, ako se suncokret i soja plaćaju po kilogramu ulja, zašto se onda i pšenica ne bi tako plaćala? Ne mora to biti po kilogramu proteina, ali makar da se razvrsta u neke grupe. Kod pšenice postoji problem, jer kod nje varira kvaliteta. Neka se cijena određuje po kilogramu proteina. Nekada će ona biti manja ili viša, ali će se znati cijena proteina. Samim tim i proizvođači će se lakše odlučiti. Sijati će se kvalitetne sorte, ukoliko se one budu tražile. Međutim, ja tu priču slušam već 30 godina i nisam siguran da će se nešto u tom smislu bitnije promijeniti«, kaže poljoprivrednik **Ivica Hajrić** iz Šida.

Poljoprivrednici iz Srijema također ističu da bi zadovoljavajuća cijena bila oko 22 dinara po kilogramu i nagovještavaju da će u idućoj godini svoje njive ipak zasijati isplativijom kulturom:

»Jedino bi cijena od 22 dinara bila isplativa, s obzirom na to da je cijena zakupa zemljišta visoka, kao i repromaterijal. Mislim da je ovo ipak posljednja godina da sam sijao pšenicu. U idućoj godini ću je zamijeniti



uljanom repicom. Tu su ulaganja dosta slična, a cijena joj je daleko viša od pšenice«, kaže poljoprivrednik iz Šida **Rastislav Đerčan**.

Iz Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu, privredu i šumarstvo, dolaze ohrabrujuće vijesti za poljoprivrednike:

»Na temelju podataka poljoprivrednih stručnjaka očekuje se prinos ječma od 4,3 tone po hektaru. Što se tiče pšenice, njen prosječan prinos je oko 4,5 tone. Ukoliko to usporedimo s prethodnom godinom, možemo konstatirati da svakako ne možemo biti zadovoljni. Ipak se nadam da će ova godina imati kvalitetan prinos. Ono što raduje, u odnosu na najavljivane cijene od oko 14 do 15 dinara po kilogramu pšenice, jeste informacija da će cijena dostići iznos i preko 18 dinara. Ministar poljoprivrede **Branislav Nedimović** je tijekom boravka u Novom Sadu, gdje smo održali sastanak s predstavnicima asocijacija i udruga poljoprivrednika iz Vojvodine, izjavio da će Direkcija za robne rezerve napraviti interventan otkup pšenice od 18 dinara. Mi vjerujemo da je to motiviralo i otkupljivače na tržištu da i oni budu konkurentniji s cijenama i vjerujem da će to biti na zadovoljstvo poljoprivrednika i da će cijena dostići zadovoljavajuću razinu«, istaknuo je pokrajinski tajnik za poljoprivredu, gospodarstvo i šumarstvo **Vuk Radojević**.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Naše malo, nekome mnogo

Višje puta smo u našem tjedniku izvještavali o migrantskoj krizi, o lijepim ali i onim ružnim iskustvima s našim gostima. Vremenom smo se barem mi ovdje u Šidu i navikli na njih, na tržnicama, u gradu, željezničkoj postaji, kafićima, starim i napuštenim tvornicama gdje su neki od njih pronašli svoje utočište. Brojne humanitarne organizacije pomagale su migrantskoj populaciji. Među njima i Caritas, koji je odigrao značajnu ulogu u pomoći, kako u zbrinjavanju, tako i svemu ostalom neophodnom za njihov boravak. Samo u protekloj godini Caritas je osigurao 2,6 milijuna eura. Taj novac, osim migrantima, pomogao je i građanima Srbije, u vidu vaučera za hranu, pomoći za poljoprivrednike, dječjih invalidskih kolica, kao i opreme za socijalne i zdravstvene ustanove. Početkom godine direktor Caritasa za Srijem vlč. **Jozo Duspara** uručio je šidskom Domu zdravlja EKG uređaj, defibrilatore, uniforme i opremu za službu hitne pomoći. Za prihvatni centar Adaševci Caritas je kupio pet perilica, a redovito podmiruje troškove nabave neophodnih higijenskih sredstava. U međuvremenu, potpisan je i protokol o suradnji Caritasa Srbije s Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u okviru kojeg je potpisan i memorandum o suradnju u oblasti kućne njege i brige o starima, koji je financijski podržala Vlada SR Njemačke. U koordinaciji s nadležnim ministarstvom i Komesarijatom za izbjeglice, Caritas je danas prisutan i djeluje u više od polovine centara u Srbiji s kojima dijele i njeguju zajedničke vrijednosti. Na prvom mjestu da svako ljudsko biće mora biti tretirano kao ljudsko biće, da se mora poštovati njegovo dostojanstvo, kao i njegovo pravo na život. U skladu s tim, mislim da se većina nas ovdje, bez obzira na nekad i ružne situacije, uglavnom tako i ponašala. Ono što raduje svakako je vijest da će Caritas nastaviti djelovati, možda još ambicioznije nego što je do sada bilo. Zahvaljujući trudu dosadašnjeg rukovodstva, Caritas je danas prepoznatljiva organizacija u Srbiji. Poseban akcent bit će na duhovnosti, koja nam je u ovo teško vrijeme itekako potrebna. A upravo je lijepa riječ, pristup čovjeku koji se u današnje vrijeme ponekad osjeća kao odbačen od svih, možda nekad važnija od svih materijalnih stvari. Humana gesta, jedna lijepa riječ, osmijeh i stisak ruke nekad su sasvim dovoljni da nekome povrate vjeru u život. Nemjerljivo, a potrebno je samo malo volje da se to i učini.

S. D.

Dužijanica u Bajmaku

Dužijanica nas treba zbližavati

Svečanom misom zahvalnicom u crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmaku proslavljena je 9. srpnja *Dužijanica* u ovome mjestu. Nositelji bajmačke zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš **Željko Vari**, bandašica **Emina Mihaljević** te mali bandaš **Filip Šindrić** i mala bandašica **Dora Gabrić**.



Svetu je misu predvodio mons. dr. **Andrija Anišić**, uz koncelebraciju župnika vlč. **Zsolta Bendea**.

Propovijed je održao mons. Anišić, koji je i kao predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* naglasio da je u svemu, pa tako i u *Dužijanci*, bitno da se zna tko i što radi. Istaknuo je da UBH *Dužijanica* organizira ovu manifestaciju, a da je s njom mogu slaviti svi. Propovjednik je rekao i da je bitno u zajedništvu zahvaljivati Bogu i pohvaljivati čovjeku, što je ujedno i geslo *Dužijance*. »Dužijanica nas treba zbližavati, a ne dijeliti. Zahvaljujući njoj svi trebamo biti jedni drugima bliži, a ne dalji. Zajedno trebamo izgrađivati budućnost vaše župe, vašega mjesta, našega naroda, našega grada, čitavoga svijeta. Civilizacija ljubavi je naša stalna zadaća, a ona ne poznaje ni nacije ni vjere«, rekao je mons. Anišić i dodao da je to moguće samo onda ako svaki narod poštuje onaj drugi narod: »Bitno je da se zna tko što radi, čije je što, čiji je koji običaj i kako se slavi *Dužijanica*!«

U večernjim je satima u dvorištu župe organizirano *Bandašicino kolo* u kojemu je svirao Tamburaški orkestar *Uspomena*.

J. D. B.





Dužijanica u Žedniku

Reći Bogu HVALA

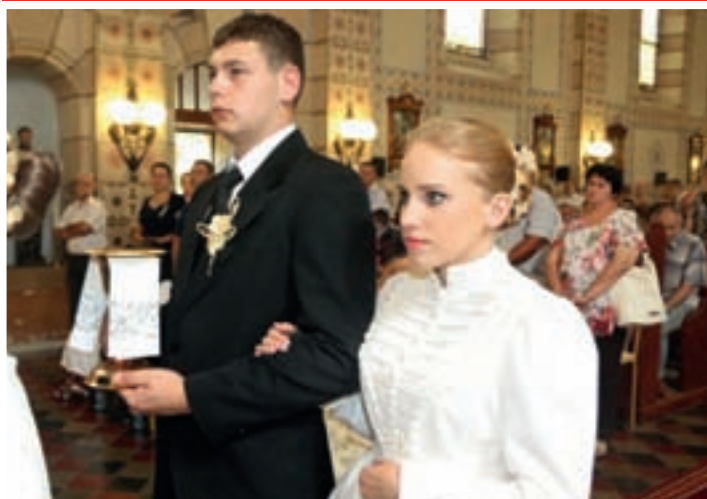
Nakon duhovne obnove uoči proslave *Dužijanice*, u nedjelju, 9. srpnja, započela je sveta misa – zahvalnica Bogu za ovogodišnje plodove zemlje. U prepunoj crkvi sv. Marka misu je predvodio vlč. **Dražen Dulić** uz koncelebraciju domaćina župe vlč. **Željka Šipeka** i vlč. **Miroslava Orčića**.

Čast da ove godine budu bandaš i bandašica u Žedniku pripala je **Davoru Pandžiću** i **Tatjani Poljaković**, uz pratnju malog bandaša i bandašice **Luke Dózsai** i **Martine Vukov**.

Osim mnoštva vjernika iz samog sela i okolice, mladih u nošnji i »kraljica«, misi su prisustvovali gradski bandaš i bandašica **Luka Gabrić** i **Ana Ivanković Radak**. Raspjevani zbor župe sv. Marka pod ravnanjem **Nikole Ostrogonca** radosno je pjesmom zahvaljivao Bogu i upotpunio dojam ovogodišnje proslave.

Bundašicino kolo, kako već tradicija nalaže, održano je navečer ispred Doma kulture u Žedniku. U programu *kola* sudjelovao je folklorni odsjek HKC *Bunjevačko kolo* iz Žednika, HKPD *Đurđin* iz Đurđina te tamburaški ansambl *Ruže*.

N. B.



Mikini dani u Beregu

BEREG – U Beregu će sutra (subota, 15. srpnja) biti održana smotra tamburaša *Mikini dani* i ujedno obilježena 90. obljetnica od osnutka prve hrvatske udruge u selu čiju tradiciju baštini HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*. Nastupit će tamburaši iz Hrvatske, BiH i Mađarske, a koncert će održati **Marija Pavković Snaša** i **TS Zlatno klasje**. U 17 sati je sveta misa, od 18 sati kreće povorka sudionika od crkve do Ljetne pozornice na kojoj u 19 sati počinje program.

I. D.

Slamarska kolonija u Tavankutu

TAVANKUT – U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* i Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame, u Tavankutu će od 15. do 23. srpnja biti održan XXXII. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame. U povodu otvorenja kolonije na Etnosalašu *Balažević*, sutra (subota, 15. srpnja) u 19.30 sati, bit će priređen kulturno-umjetnički program. Osim domaćina, u programu će nastupiti i gosti iz Austrije – Hrvatska folklorna grupa *Poljanci* iz Vulkaproduktofa.

I. D.

Godišnji koncert HKPD-a Matija Gubec iz Tavankuta

TAVANKUT – Godišnji koncert folklornog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta bit će održan u nedjelju, 16. srpnja, na Etnosalašu *Balažević* u Donjem Tavankutu. Početak je u 19.30 sati.

I. D.

Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec*, u Tavankutu će od 18. do 22. srpnja biti održan VI. seminar bunjevačkog stvaralaštva. Ovogodišnji seminar imat će četiri tematske cjeline u kojima će se šire obrađivati pojedini elementi tradicijske kulture



bunjevačkih Hrvata: ples, tamburaška glazba, tradicijski instrument – gajde i osnove slamarske tehnike. Polaznici seminara su iz Hrvatske, Njemačke, Mađarske i Srbije.

I. D.

Natjecanje u pucanju bičevima

ĐURĐIN – U organizaciji UBH *Dužijanica* u utorak, 18. srpnja, bit će održano *Natjecanje u pucanju bičevima*. Natjecanje se održava na salašu **Vlatka Vojnića Purčara** na Đurđinu, s početkom u 17 sati. Ovaj događaj će biti održan treći put i uvršten je u sadržaj programa *Dužijanica 2017*.

Svi koji žele sudjelovati, revijalno ili natjecateljski, ako imaju, neka ponesu svoje bičeve, najavljuju organizatori.

(Ne)Sklad(a)ni divani u Tavankutu

TAVANKUT – Zbirka priča *(Ne)Sklad(a)ni divani* **Tomislava Žigmanova** bit će predstavljena u utorak, 18. srpnja, u Galeriji HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu. Uz autora, o knjizi će govoriti novinar i urednik **Davor Bašić Palković** i povjesničar **Vladimir Nimčević**. Početak je u 20 sati.

Prvi broj časopisa Kulttura:

NOVI SAD – Prvi broj časopisa *Kulttura*, koji predstavlja dio istoimene multimedijalne platforme besplatno je dostupan Novosađanima. Glavna i odgovorna urednica *Kulture*: **Nataša Gvozdenović** kaže da je časopis zamišljen kao veoma otvorena, fleksibilna forma koja će uz različite suradnike i sugovornike i kroz raznovrsne pristupe nastojati otkriti novo i preispitati poznato.

U prvom broju časopisa *Kulttura*: u fokusu su vizualni umjetnici **Petar Mirković** i **Tadija Jančić**, koji su afirmirani na europskoj, odnosno svjetskoj sceni suvremene vizualne umjetnosti, a



imaju svoje ateljee u tzv. Kineskoj četvrti koja, kao budući *Youth Creative Polis*, predstavlja jednu od glavnih okosnica u projektu *Novi Sad 2021. – Europska prijestolnica kulture*.

Kulttura: ima i informativni karakter obavještavajući što se u Novom Sadu događa na polju kulture i umjetnosti, kao i edukativni karakter.

Časopis *Kulttura*: izlazi mjesečno u tiraži od 10.000 primjeraka i bit će dijeljen Novosađanima besplatno u svim gradskim institucijama kulture, a u planu je da se časopis može pronaći i u Beogradu. Produkciju i distribuciju časopisa *Kulttura*: realizira agencija *Kuća ČuvarKuća*, institucionalni partner je Kulturni centar Novog Sada, a potporu projektu dao je brend *IDEA*.

Exit festival u Novom Sadu

Pet noći glazbe i zabave

Pet dana i pet noći trajao je ovogodišnji *Exit*, jedan od službeno najboljih glazbenih festivala u Europi i svijetu. Ove prestižne atribute potvrdio je zabilježen novi rekord *Exit*-ove posjećenosti: festival je, naime, ove godine posjetilo čak 215.000 posjetitelja s različitih strana svijeta.

Nulti dan

Ove godine *Exit* je dobio i *nulti dan*, što je pridonijelo da traje pet dana. Ova će novina biti prakticirana i idućih godina. Ove smo godine imali prigodu slušati »bend od milijun dolara« *The Killers*, čija je svirka bila zbilja besprijekorna.

Nultoga dana nastupio je i riječki indie rock bend *Jonathan*. Bend postoji od 2011. godine, a odličnim, energičnim nastupom potvrdili su status regionalnih zvijezda u usponu. Osim njih, nastupili su i bendovi – *Van Gogh* i *Teachers*.

Svjetske zvijezde

Teško je pobrojati tko je sve nastupio na ovogodišnjem *Exitu*, ali je činjenica da je to bila prilika da se u samo nekoliko dana vidi mnogo svjetskih glazbenih zvijezda. Prvog dana Festivala, glavne zvijezde bili su **Liam Gallagher** te belgijski majstor za hitove *Lost Frequencies*, koji je napravio odličnu atmosferu.

Britanska senzacija *Years & Years* koja je osvojila svijet brzinom svjetlosti nastupali su drugog dana Festivala predstavivši nam uživo svoje hitove – *Shine* i *Desire*. Iste večeri nastupio je i **Alan Walker**, norveški producent i DJ.

Edo Maajka je napravio odličnu atmosferu uz svoje hitove kao što su *Prikaze*, *Panika...* te napravio odličan poligon dobre energije za **Rufusa** kao i za superpopularnog **Jasona Deruloa**, gdje smo *đuskali* uz njegove mega hitove!

Posljednji dan na glavnoj bini definitivno je obilježila pjevačica grupe *Moloko* **Roisin Murphy**. Njezini nastupi su teatralni, puni energije i autentični, što je definitivno izdvaja od ostalih izvođača na *Exitu*. U pitanju je definitivno jedan od najboljih nastupa o kome će se još pričati. Britanska senzacija **Rag'n'Bone Man**, momak s fenomenalnim glasom i vlasnik hita *Human* imao je tu čast da zatvori *Exit*.

I čuvena *Dance Arena*, namijenjena ljubiteljima elektroničke plesne glazbe, imala je odličnu ponudu do ranih jutarnjih sati. Spomenimo samo **Paula Kalkbrennera**, **Robina Schulza**, **Dukea Dumonta** te definitivno najpopularniju damu svjetske elektoničke scene **Ninu Kraviz**.

Hrvatski glazbenici

Exit je ponovno ugostio i glazbenike iz Hrvatske. Zagrebački rock sastav *Pips, Chips&Videoclips* je u odnosu na prijašnji imao mnogo bolju satnicu pa je tako i posjećenost bila bolja. Iste, prve večeri nastupio je poznati hip-hop bend *Elemental*, čija je pjevačica **Remi** poručila: »Ljubite se, volite se i budite nježni jedni prema drugima«. Imali smo prilike slušati i *Zabranjeno pušenje*. »Pos'o, kuća, birtija« je pjesma s kojom su započeli svoj koncert na *Fusion Stageu*.

Splitski hip hoperi nove generacije *Kiša metaka* doveli su publiku do *usijanja*, samo što ove godine nisu gorjele *bengalke*. Posljednjeg dana Festivala nastupio je bard pop glazbe **Massimo Savić**, koji je pjevao (uglavnom) pjesme o ljubavi na svoj specifičan i prepoznatljiv način.

Nakon pet uzbudljivih dana na Petrovaradinskoj tvrđavi, *Exit* avantura se preselila u Budvu gdje se od 13. do 15. srpnja održava festival *Sea Dance*.

A. Klinac



U Tavankutu održana filmska radionica za djecu

VELIKO ZANIMANJE, nadareni se pokazali



**Tijekom 10 dana radionicu pohađalo 16
učenika, koji su snimili četiri filma**

Na Etno salašu *Balažević* od 18. do 28. lipnja održana je filmska radionica »Kad se male ruke slože«, koju je organizirala Udruga za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem, Osnovnom školom *Matija Gubec* i istoimenim Hrvatskim kulturno-prosvjetnim društvom iz Tavankuta, te Inovativnom mrežom iz Subotice. Tijekom 10 dana radionicu je pohađalo 16 učenika, koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku (od čega, 15 učenika od V. do VIII. razreda i jedan srednjoškolac), po osmero iz Tavankuta i Subotice. Njihovi predavači bili su redatelji **Bran-ko Ištvančić** iz Zagreba (rodnom iz Tavankuta) i **Zoltán Siflis** iz Subotice, kao mentori za dokumentarni film, redateljica iz Zagreba **Irena Škorić**, kao mentorica za kratki igrani film, te montažeri **Miklós Farkas** iz Subotice i **Mario Vuković** iz Zagreba.

Kako Ištvančić kaže za *Hrvatsku riječ*, polaznici radionice učili su o filmu, filmskoj kulturi, filmskom jeziku, kako se piše scenarij... ali su također i gledali filmove i analizirali ih. Tijekom trajanja radionice polaznici su napravili i četiri kraća filma: dokumentarno-reportažni *Magareće godine* autorice **Vanje Vuković** i **Katarine Ivanković Radak**; dokumentarni film **Priskakanje vatre**, čiji je autor **David Vujković Lamić**; kratki igrani film *Tajna drvene kućice* autorice **Marije Šarčević**, te zajednički dokumentarac o samoj radionici *Making of*. Montaža filmova je u tijeku, a Ištvančić kaže kako će njihova premijerna projekcija biti

održana u Tavankutu prvog vikenda nove školske godine (dakle, u rujnu). Ištvančić ne krije zadovoljstvo upravo proteklom radionicom:

»Jako sam zadovoljan kako je sve proteklo. Zapravo, radionica je protekla i iznad naših očekivanja, jer su djeca, osim što su pokazala veliko zanimanje za film, vrlo brzo i usvajala njegove osnove. Zaista nisam očekivao da ćemo snimiti toliki broj filmova, a to je najbolji dokaz da i kod nas postoje veoma nadarena djeca za ovaj žanr umjetnosti. Pri tomu je spektar zanimanja djece bio vrlo različit: neki su pokazali veliko zanimanje za režiju, drugi pak za montažu, treći za rasvjetu ili zvuk, a neki za pisanje scenarija, pri čemu bih posebno istaknuo **Darija Vojnića Hajduka** iz Mirgeša, koji pokazuje velike ambicije za budućeg snimatelja. Zaista sam veoma ugodno iznenađen rezultatima rada radionice.«

Kao problem, Ištvančić ističe što u Subotici trenutno ne postoji kino klub, jer zainteresiranost djece (sigurno i mladih) za učenje o filmu postoji. S tim u vezi, on dodaje kako bi upravo održana filmska radionica mogla biti povod za osnutak kino kluba o čemu je, kako kaže, već razgovarao s čelništvom HNV-a. U svakom slučaju, on kaže kako bi i sljedeće godine volio nastaviti održavanje filmske radionice, koju su ove godine financijski pomogli Zaklada *Adris*, Društvo hrvatskih filmskih redatelja i Ministarstvo kulture Srbije.

Z. R.



Festival marijanskog pučkog pivanja u Monoštoru



Oda Gospi

U Monoštoru je održan 12. po redu Festival marijanskog pučkog pivanja. Ove godine sudionici su izvodili marijanske pjesme koje se pjevaju za Veliku Gospojinu. Manifestaciju organizira mjesni KUDH *Bodrog*.

»Prije 12 godina, tadašnja predsjednica KUDH-a *Bodrog Marija Turkalj* prepoznala je kvalitetu pivanja u Monoštoru, koji je svetište Gospe Fatimske i koji je mjesto gdje se iznimno štuje lik Marije. Na inicijativu prečasnog dr. **Andrije Kopilovića**, tadašnjeg predsjedavajućeg Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* utemeljen je Festival marijanskog pučkog pivanja. Do 2011. godine sudjelovale su uglavnom pjevačke skupine iz Vojvodine, ali je novi predsjednik KUDH-a **Željko Šeremešić** Festival podigao na jednu višu razinu. Godinama unazad gosti su nam skupine iz Hrvatske, i to iz okolice Zagreba, Slavonije i Baranje, a uz to uvijek pozivamo još barem jednu pjevačku skupinu iz Vojvodine«, kaže do-predsjednica KUDH-a *Bodrog Anita Đipanov-Marijanović*.

Pjesme iz starih molitvenika i pjesmarica

Prošle godine na Festivalu su se pjevale marijanske hodočasničke pjesme, a ove godine organizatori su odabrali da to budu marijanske pjesme koje se pjevaju na Veliku Gospojinu, 15. kolovoza.

»Ovo je bila prilika za sve skupine koje su došle malo istraživati po starim molitvenicima i da pronađu stare, zaboravljene pisme. Jedna od pjesama koju ćemo mi danas izvesti *O, Marijo, sude od milosti*, koja je na našem drugom nosaču zvuka; više se ne piva u Monoštoru, a stara je preko sto godina«, kaže Anita Đipanov-Marijanović.

Pjesme za gostovanje u Monoštoru među starim zapisima tražili su i gosti iz KUD-a *Strmec* iz mjesta Strmec, naselja u sastavu Grada Sveta Nedelja.

»Njeguujemo izvorni folklor, ali smo aktivni i u svim crkvenim događajima što znači da štujemo i marijanske pjesme. Blizu nas je veliko svetište Majke Božije Bistričke, često idemo u

hodočašće i pjevamo marijanske pjesme. Pjesme koje ćemo danas pjevati pronašli smo u starim pjesmaricama koje su pisali orguljaši i časne sestre prije stotinjak godina. U našoj župi one se danas rijetko pjevaju, ali smo zato mi tu, kao KUD, da čuvamo te pjesme i vraćamo ih iz zaborava. Bilo nam je srce drago doći među naš narod u Vojvodini i zapjevati naše marijanske pjesme«, kaže **Miroslav Hriberski**, umjetnički voditelj pjevačkog zbora koji je snimio dvadesetak pjesama za fonoteku Radio Zagreba i tri nosača zvuka.

Od Bačke do Dalmacije

KUD *Dragutin Domjanić* iz mjesta Adamovec izvodilo je pjesme koje je skladao i za njih tekstove napisao **Dragutin Domjanić**.

»Dolazimo iz rodnog kraja Dragutina Domjanića i pjesme koje ćemo večeras izvoditi su pjesme koje je skladao Domjanić, ali su toliko zaživjele u narodu da su postale pučke pjesme«, kazao je **Nenad Dan Kozig**, umjetnički voditelj i dirigent.

Na ovogodišnjem Festivalu sudjelovale su i ženske pjevačke skupine iz Gundinaca i Tenja, Ženski vokalni ansambl *Zvilde* iz Zagreba, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora i domaćini *Kraljice Bodroga* i *Bodroški bečari*.

Festival u monoštorskoj crkvi svetog Petra i Pavla s posebnom pozornošću pratio je stručni suradnik Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu **Vidosav Bagur**, ali kao organizator smotre marijanskih pučkih pjevača u Metkoviću.


»Ovo je izvrsna prigoda da na jednom mjestu vidim skupine, da čujem pjevače kako pjevaju i da vidim koga od njih bi eventualno mogli pozvati na našu smotru. To je smotra folkloru i tradicijske kulture svih županija koje dodiruju more, ali pozivamo i goste, a posebno su nam važni gosti koji pjevaju marijanske pučke napjeve, jer se oni ipak polako zaboravljaju. Ja sam iz neretvanskog kraja i nema crkve u kojoj nema izvrsnih pjevača i to me je ponukalo da osnujem taj festival kako bih prije svega sačuvao naše lokalno pučko pjevanje, ali smo odlučili zvati i druge goste. Monoštorci su već prije desetak godina bili u Metkoviću i nadam se da će ponovno biti naši gosti«, kaže Bagur.

Z.V.

25. obljetnica smrti Anice Balažević (1914. – 1992.) iz Tavankuta

Slamarka i kulturna djelatnica



 Anica Balažević

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i mjesni HKPD **Matija Gubec** organizirali su samostalnu izložbu **Anice Balažević** koja se još nekoliko dana, do 16. srpnja, može pogledati u Galeriji u Tavankutu. Među ostalim, i prigodom otvorenja XXXII. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame, nakon čega će ustupiti mjesto u galerijskom prostoru novonastalim radovima.

Izložba je priređena povodom 25 godina od smrti te tavan-kutske slamarke. Prikazano je njezinih šesnaest radova koji se nalaze u privatnome vlasništvu, te u zbirci HKPD-a **Matija Gubec**.

»Zašto je ova izložba važna za tavankutsko slamarstvo? Zato što je važno sagledati vlastite temelje i početke, upoznati stvaralaštvo protagonista ovog likovnog izraza, među kojima je i Anica Balažević. Njezine su slike svjedočanstvo jednog prošlog vremena, kako spram tematike tako i spram tehnike izvedbe, a predstavljaju jedan od stupnjeva u razvitku slamarstva u Tavankutu općenito«, kaže povjesničarka umjetnosti i predsjednica Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame **Ljubica Vuković-Dulić**.


Djelovanje u kulturi

Kao slamarka, ali i svestrana kulturna djelatnica, Anica Balažević dala je veliki doprinos kulturnom životu Tavankuta. Do Drugog svjetskog rata bila je članica križarske organizacije, aktivna članica Hrvatskog seljačkog prosvjetnog doma u Tavankutu, sudjelovala je u organizaciji *Dužijance*, koja se u Tavankutu počinje organizirati 1928. godine, a animirala je djecu i mlade za sudjelovanje u dramskim predstavama i igrokazima koji su često tematizirali i elemente tradicije, kao što su npr. *Betlemari*. Bila je uključena u rad Katoličkog divojačkog društva u Subotici, godine 1946. bila je među osnivačima HKPD-a **Matija Gubec** u Tavankutu, a zatim i njegova predsjednica. Od 1967. godine bila je aktivna u likovnom odjelu ovog Društva. Pojavom prvih »slika rađenih od slame« 1962. odjel Društva postao je jedinstvenim stjecištem pletilja, te je iz 1986. organizirana i Prva kolonija naive u tehnici slame. Uključivši se u rad odjela, a zatim i kolonije, dotad aktivistica postaje i slamarkom. Osim što se bavila žitnim oblikovanjem u slami, pisala je i pjesme te skupljala predmete vezane za folklornu baštinu. Pjesme zavičajne tematike objavljivala je u *Bačkom klasju* i *Subotičkoj Danici*.

Obilježja salašarskog života

Nadahnuće u stvaranju nalazila je u svakodnevnom okruženju paorskog života. Njezini prizori »izvedeni u slami« protkani su elementima narodnih običaja i prepoznatljivim obilježjima



 Betlemari iz 1936. godine



»salašarskog života«. Prvi je puta izlagala na izložbi *Naivna umjetnost žena Bačkog Brijega, Uzdina i Tavankuta* 1970. u Tavankutu. Nakon toga sudjelovala je na šezdesetak kolektivnih izložbi u Tavankutu, Apatinu, Subotici, Kostajnici na Krki, Krapinskim Toplicama, Zagrebu, Somboru, Senti, Sarajevu, Kovačici, Županji, Baji, Budimpešti, Szolnoku i dr. Slamarski odjel Matice hrvatske u Subotici nosio je njezino ime.

O društvenom angažmanu Anice Balažević **Branko Horvat**, nekadašnji predsjednik hrvatske udruga u Tavankutu, kaže:

»Bila su to vremena velikog naboja entuzijazma, volje, želje, hrabrosti i povrh svega velikog htijenja dati doprinos, dati sebe, za očuvanje, razvoj i prosvjećivanje bunjevačkog roda, mladih naraštaja, u ne baš često lakim vremenima. U tim i takvim uvjetima naša teta Anica je živjela, radila, davala sebe, ne pitajući za cijenu, ali vjerujući da to što radi, radi dobro, jer tako treba, i da će to vrijeme potvrditi, što se je i dogodilo, a za to smo dokaz mi, koji smo i danas ovdje i čime se potvrđuje ispravnost njenog činjenja«.

Ivica Dulić



Objavljena i treća knjiga *Izabranih djela* Miroslava Slavka Mađera

Izabrane drame i dječja književnost

Usunakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice i Društva hrvatskih književnika Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski koncem lipnja objavljena je treća, posljednja u nizu knjiga *Izabranih djela* hrvatskoga književnika rođenog u Hrtkovcima **Miroslava Slavka Mađera** pod nazivom *Izabrane drame i dječja književnost*.

U ovoj knjizi, koju je priredila **Hrvojka Mihanović Salopek**, obuhvaćen je izbor iz autorove dramske djelatnosti i književnosti za djecu i mlade. Podsjećanja radi, navest ćemo kako je u prvom svesku sačinjen izbor iz 22 zbirke njegovih pjesama, a u drugom svesku *Izabranih djela* nalazi se izbor iz četiri romana, dvije zbirke novela i pet zbirki kritičkih prikaza, memoarskih zapisa i eseja.

Iako je nedvojbeno svoja najvažnija književna ostvarenja Mađer dosegno na području pjesništva, u jednom dijelu svojeg žanrovski raznolikog opusa okušao se i kao autor radijskih i televizijskih dramskih komada te igara za odrasle i za djecu, a također je i sam radio dramske adaptacije, među kojima su najveću popularnost doživjele njegove dramatizacije proza **Ivana i Josipa Kozarca** za kazalište. Od druge polovice šezdesetih godina prošlog stoljeća do mirovine Mađer je radio kao urednik, novinar i dramaturg u literarnoj redakciji i u dramskom programu Radio Zagreba. Zadaci njegova zaposlenja inicirali su i njegov spisateljski angažman na području radiodramske djelatnosti, tj. njegov doprinos žanru kojeg **Carlos Larronde** naziva »Theatre invisible« (»nevidljivo kazalište«), naglašavajući kako za razliku od scenskog prikaza, radiodrama komunicira sluhom, a ne vidom.

Osim golemog pjesničkog i proznog opusa za odrasle te dramskog opusa, Mađer je znatan dio svojeg pisanja usmjerio i na područje dječje književnosti. Na tom polju objavio je više knjiga sljedećim redoslijedom: *Pišta s vašarišta*, (pjesme) Zagreb, 1975.; *Ispod klupe*, (pjesme) Čakovec, 1981.; *Djedovo slovo*, (priče) Zagreb, 1981. i 1990.; *Leteći šaran*, (priče), Vinkovci, 1995.; *Zavičajni tim*, (pjesme) Vinkovci, 2001.; *Dječje priče, pjesmice, humoreskice, radioigre i bilješkice*, Zagreb, 2007. te *Pišta oko svijeta*, slikovnica, Zagreb, 2013. Ova knjiga na više od 450 stranica donosi i pažljiv izbor iz ovoga segmenta Mađerovog stvaralaštva, a osim uvodne studije dr. sc. Hrvojke Mihanović Salopek, knjiga sadrži i bibliografske podatke o Miroslavu Slavku Mađeru.

(ZKVH)



Zahvala za Božju milost



Križevi krajputaši, križevi u atarima, križevi na raskrižjima. Svi oni odraz su duboke pobožnosti ovdašnjeg naroda koji je križeve podizao da bi se Bogu zahvalio i onda kada mu je crkva bila predaleko. Neki od njih ostali su samo u sjećanjima starijih, neke ne pamte čak ni oni vremensniji, a neki i dalje ponosito odolijevaju desetljećima i stoljećima. Ovoga puta donosimo vam lemešku priču o križevima.

Najstariji križ za koji se sa sigurnošću može reći kada je podignit je križ ispred crkve Rođenja Blažene Djevice. Njega je 1796. godine podigla obitelj **Pijuković**. Jedini natpis na postolju tog križa je jasno čitljiva godina. Ispred crkve je i kip Blažene Djevice Marije. Na natpisu koji je i danas očuvan piše da je »ovaj spomen na slavu majke Božije postavila **Estera Alaga, kći Time i Stane Knezi** 1924. godine«. U blizini crkve je i jedan manji, bijeli križ koji je 2004. godine dao podići lemeški župnik **Antal Egedi**. Na izlazu iz Lemeša prema Stanišiću 1826. godine obitelj **Kermendi** podigla je kameni križ. Prvo je, tijekom gradnje pogona za proizvodnju stočne hrane, križ bio zaklonjen, a onda je 1984. godine, tijekom gradnje svlačionice za nogometaše, izmješten na drugu stranu ulice. Križ je i danas očuvan, a na uklesanom natpisu još uvijek se može iščitati 1826. godina. Na uglu Beogradske ulice je očuvani bijeli križ u čijem postolju je natpis na mađarskom i ime obitelji **Csernus**, koja je podigla taj križ 1918. godine.

Na ulazu u Lemeš iz pravca Sombora je veliki drveni križ. Obnovljen je prije nekoliko desetljeća, a podigli su ga preci obitelji Kermendi.

Zanimljivo je da na putu Sombor – Lemeš uz samu cestu križeva nema.

Z. V.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Sijač i sjeme

Isusov nauk, kao i sama njegova osoba izazivali su zanimanje kod ljudi. Mnogi su mu prilazili iz znatiželje, neki jer su stvarno željeli slušati njegovo poučavanje, neki su odlazili čuti jer možda nisu u tom trenutku imali što drugo raditi. Tako su ljudi potaknuti raznim vrstama motivacije prilazili Isusu, pa je samim tim i njegova riječ donosila različit plod u njihovim srcima. O tome govori i prispodoba o sijaču, koju pred nas stavlja liturgija petnaeste nedjelje kroz godinu (usp. Mt 13, 1-23).

Različite vrsta tla

Znamo iz svakodnevnog života da sijač ne baca sjeme bilo gdje, nego bira zemlju i priprema je zato što želi da mu svako sjeme donese rod. Bacanje sjemena nepažljivo, tako da pada bilo gdje, je razbacivanje i nemar, te ni jedan pravi sijač ne čini tako. No, čitamo da Isusov sijač radi suprotno. Njegovog sjemena ima i pored puta i u korovu i na kamenu. Dakle, on svoje sjeme razbacuje posvuda, čak i tamo gdje ni jedan drugi zemljoradnik ne bi sijao.

Sijanje je početak nečeg, a to što se treba dogoditi nakon bacanja sjemena nije u rukama sijača; zato on ne odbacuje ni jednu vrstu tla, nego svakoj daje šansu da donese svoje plodove. Tako i Isus sije svoju riječ. On je znao da mnoštvo koje ga okružuje nije sastavljeno samo od onih koji ga uistinu žele čuti i u život provesti ono što će im govoriti. Znao je da su ljudi pokrenuti različitim razlozima došli pred njega, te da će tako i u njihovim srcima na različite načine odjeknuti ono što će im on reći. Znao je i da svatko od njih dolazi iz nekih specifičnih životnih okolnosti, da imaju različite stilove života i interese, pa će tako i na različite načine prihvatiti ono što će od njega čuti.

I danas ljudi potaknuti raznovrsnim razlozima dolaze slušati Kristovu riječ. Ima onih koji dolaze iz radoznalosti, onih koji dolaze iz običaja, ali i onih koji se tom riječju hrane i žele donositi njezine plodove. Kao i nekada, Isus i danas vidi sve naše motivacije, našu iskrenost i želju da ga slušamo, ali kao ni onda, tako ni danas ne pravi selekcije, nego sije riječ na različite vrste tla, odnosno u različita srca. Isusova riječ je djelovanje koje podrazumijeva uvijek novi početak. Zato je on naviještao, susretao ljude i nije smatrao da bi bilo tko trebao biti izuzet

iz logike sijanja riječi i njenog slušanja. Davao je i daje do danas svakom priliku da izađe iz sebe, da pobijedi strahove i predrasude, da se ne zaustavi na kratkom oduševljenju, nego da postane plodno tlo za riječ koju će Isus u njegovu srce posijati.

Donijeti plod

Prispodoba o sijaču govori nam da Isus svakome daje iste mogućnosti, poštujući svakog u njegovoj različitosti i sposobnostima. Nitko nije unaprijed određen da ne bude dobro tlo za posijanu riječ. Božja riječ dolazi u naš život kojeg čine različite žalosti i radosti, problemi, brige, ali i uspjesi, prijateljstva i razočaranja. No, nemogućnost da posijano sjeme Božje riječi donese očekivani plod dolazi od Zloga. Da tako destruktivno djeluje na naše primanje posijane Božje riječi, mi mu omogućujemo jer stalno mislimo da je Božje kraljevstvo negdje daleko, izvan našeg dosega, te da nam je nemoguće ostvariti ga. A ono je ustvari povezano isključivo s onim što se sada i ovdje događa, povezano je s našim životom. Kada to shvatimo i u skladu s tim počnemo živjeti, postat ćemo plodno tlo.

Mnoštvo koje se okupilo oko Isusa i slušalo ga nije ovo shvaćalo, nije bilo spremno vidjeti da je njegov govor i njihovo slušanje drama prihvaćanja ili odbijanja Božjeg kraljevstva. Nisu shvatili da samo o njima ovisi kako će se u njihovim srcima primiti Kristova riječ, te da je ono što slušaju zapravo poziv da počnu djelovati za Božje kraljevstvo koje je već sada i ovdje.

Svi smo pozvani vjerovati u njegovo kraljevstvo, za njega raditi već od sad, ako nismo počeli prije, te biti plodno tlo, ali i sijači. To zahtijeva našu spremnost za stalno nove početke i nova djelovanja ispunjena Kristovom blizinom od koje dobivamo snagu za us trajnost.

Kristova riječ davno je posijana u naše srce, tako nam je dao šansu i iskazao povjerenje. Životne prilike su nas možda vodile nekim stranputicama te posijana riječ nije do sada mogla dati ploda. No, vrijeme je da shvatimo da nam je darovana, da ju smjestimo u središte svog života i da, slušajući njen odjek u svom srcu, počnemo donositi plodove, živjeći sada, u ovom vremenu, za vječnost koja nas čeka.

Anamaria Tumbas, učenica generacije na hrvatskom jeziku

NAJUSPJEŠNIJA u matematici

Hrvatsko nacionalno vijeće prvi puta je na kraju protekle 2016./17. školske godine dodijelilo nagradu *Crvena kravata* za najboljeg učenika generacije na hrvatskom jeziku, a pripala je **Anamarii Tumbas** iz Subotice. Ona je prema Pravilniku o pohvaljivanju i nagrađivanju učenika i nastavnika u nastavi na hrvatskom jeziku u Srbiji, kojeg je ove godine usvojio Odbor za obrazovanje, imala najveći broj bodova od pristigle prijave za četiri kandidata te je tako ostvarila ovu laskavu i hvaljevrijednu titulu.

Anamaria je osnovnoškolsku naobrazbu stekla u školi *Matko Vuković*. Osim uspjeha 5,00 i *Vukove diplome*, išla je i na brojna natjecanja tijekom cijelog dosadašnjeg školovanja iz matematike, hrvatskoga, srpskoga i odbojke, na kojima je osvajala brojne nagrade, među kojima neke i na republičkoj razini. Dobitnica *Crvene kravate* je ostvarila uspjeh i izvan osnovne škole – Nižu muzičku školu je završila s prosjekom 5,00 u svim razredima, a ima i dvije nagrade s natjecanja pijanista.

Što za tebe znači biti učenica generacije na hrvatskom jeziku?

Biti učenica generacije na hrvatskom jeziku je posebna čast i sretna sam zbog toga. To mi je priznanje za sav trud koji sam uložila u školi i na natjecanjima.

Osim prosjeka 5,00 i Vukove diplome, dobila si pohvalu i za brojna natjecanja na kojima si sudjelovala i osvajala nagrade. Koja su to?

Išla sam na natjecanja iz matematike, hrvatskog, srpskog kao nematerinjeg jezika i odbojke, a najveći uspjeh sam ostvarila iz matematike. Od četvrtog do osmog razreda sam sudjelovala na natjecanjima iz matematike i osvajala nagrade na općinskoj i okružnoj razini, a najuspješnija sam bila u sedmom razredu kada sam bila prva na općinskom i okružnom natjecanju te sam se te godine jedina iz Grada Subotice plasirala na državno natjecanje. Na natjecanju iz hrvatskog jezika sam najuspješnija bila u osmom razredu kada sam osvojila treće mjesto na republičkom, a godinu prije sam također bila treća na međunarodnom natjecanju u haiku poeziji. Iz srpskog jezika kao nematerinjeg sam se u sedmom razredu plasirala na republičko natjecanje, gdje sam bila deveta, a u osmom razredu sam osvojila treće mjesto na okružnom natjecanju. U nižim razredima sam osvojila i nagrade iz *streetball* natjecanja u odbojci.

Iako si ostvarila uspjehe iz različitih područja, koji predmet ti je ipak najdraži?

Najdraži predmet mi je matematika.



Poput drugih učenika iz hrvatskih odjela, sigurno si puno putovala sa školom. Koje putovanje bi izdvojila kao najdraže?

Početkom sedmog razreda su odabrani učenici išli u Bratislavu, među kojima sam bila i ja. Ondje smo se lijepo družili i bilo mi je jako dobro na toj ekskurziji.

U kojoj školi ćeš nastaviti daljnje obrazovanje?

Daljnje obrazovanje nastavljam u Gimnaziji *Svetozar Marković*, opći smjer na hrvatskom jeziku. Odabrala sam taj smjer jer je na hrvatskom jeziku i zato što je dobra priprema za daljnje školovanje. Moja starija sestra i brat su također završili gimnaziju, opći smjer i oboje su uspješni studenti.

U kojoj struci sebe vidiš u budućnosti?

Još uvijek ne znam.

Završila si i nižu muzičku školu. Što si svirala i koje nagrade si osvojila na natjecanjima u ovom području?

Da, završila sam dva razreda pripreme nastave i nižu muzičku školu s prosjekom 5,00. Učila sam svirati klavir i mogu reći da uživam dok ga sviram. Ove godine sam osvojila treće mjesto na Međunarodnom natjecanju pijanista *Josip Slavenski*, a prošle godine sam bila prva na pokrajinskom natjecanju *Pianissimo*.

Treniraš li nešto?

Jedno vrijeme sam trenirala odbojku, zimi idem na klizanje, volim i plivanje, a kao mala sam išla na folklor.

Što voliš raditi u slobodno vrijeme?

Volim praviti kolače s mamom, a posebno uživam dok pravim božićnjak. Volim gledati i nogomet i navijam za *Real Madrid*.

J. Dulić Bako

Odlazak na groblje, dio »bazične kulture«

Kad pokojnici pričaju...

I ma tome već više godina otkako turistički djelatnici, napose oni u manjim sredinama – u želji da »prošire ponudu« – smišljaju razne načine da privuku gosta. Pod pojmom »aktivnog odmora« nude mu pješčenje u prirodi, posjet nekoj znamenitoj špilji, vožnju biciklom, jahanje... Rijetki su, međutim, oni koji se – čak i u najpoznatijim turističkim mekama – u svoju ponudu sjete uvrstiti jedan detalj koji ima sve značajke »bazične kulture« kao neprekinute civilizacijske tečevine. To je, naravno, odlazak na groblje.

Poznata i zatrta imena

Čak i u jednoj ponudama prebogatoj Budimpešti turist će prije biti upućen na rimske iskopine *Aquincuma* nego li na centralno groblje *Kerepesi*, a posjet Centralnom groblju u Srijemskoj Mitrovici u debeloj je hladovini »prvospominjane« *Carske palače*, također iz rimskog doba. Kao da svatko od njih kao vječnog stanara mora imati jednog **Berlioza** ili **Dumasa**, poput *Monmartrea* u Parizu, recimo, ili kao da mora biti uređeno poput onog u Varaždinu, pa da dobije svoje mjesto u bedekeru.

A upravo »stanovnici« groblja, i to svi odreda, itekako mogu biti zanimljivi mentalno aktivnim osobama. Oni, naime, svojim imenima i prezimenima otkrivaju tko je, kada i gdje živio i prije no što smo rođeni, i na taj nam način daju priliku za najvjerodostojniju usporedbu prošlosti i sadašnjosti. Rijetki će čitatelj *Hrvatske riječi*, primjerice, reći da mu je poznato kako mađarsko mjesto Mélykút, sa svojih oko 6.000 stanovnika, ima čak tri groblja (!), što je tek upola u odnosu na 16-17 puta veću Suboticu. A ta su groblja jedan od živih svjedoka kako se – recimo na primjeru prezimena **Mikó (Miković)** – odvijala nasilna asimilacija (pomađarivanje) tamošnjeg hrvatskog življa u mjeri da mu se i nakon smrti izgubi svaki trag. »Blaži« primjer ovog dijela priče možete naći recimo u Čikeriji, s mađarske strane, na tek dva kilometra od Vojvodine. Hrvatskih prezimena na tom groblju, i to u izvornom obliku, ima dosta, ali će vam dva detalja otkriti isti proces koji je tako očit u Mélykútu: kako vrijeme teče, sve je više mađarskih prezimena, te isključivo mađarski govor na ulicama danas. Isto to, samo u obrnutom smjeru, mogli bi reći i Mađari nakon posjeta groblja u Tavankutu: mnoga njihova prezimena »pobunjevčena« su, a o mađarskom u svakodnevnom govoru slično je kao i nekoliko

kilometara dalje s druge strane granice.

Bizarno i strašno

Sličnosti ove vrste mogu se pronaći i po nekoliko stotina kilometara od Subotice, po cijeloj Dalmatinskoj zagori, Hercegovini, Liki... Pa čak, recimo, i u Makarskoj. Na tamošnjem groblju, naime, ne manjkaju prezimena na kakva ćete redovito naići na Bajskom, Kerskom ili Senčanskom groblju u Subotici: **Matković**, **Vuković**, **Mamužić**, **Čović**... samo su neka od njih. A naići ćete i na bizarne primjere vječne ljubavi poput jednog pokojnog navijača *majstora s mora* koji je grb voljenog kluba utisnuo i na nadgrobnu ploču, živo (zapravo, smrtno) na taj način svjedočeći kako »*Hajduk* živi vječno«.

Oдете li u poznata, ali mala mjesta kao što su cistercijanski samostani iz XII. stoljeća u Heiligenkreuzu (Austrija) ili onaj u Stični (Slovenija), osim lokalnih prezimena na tamošnjim grobljima, naići ćete i na pravu aleju znamenitih ljudi koji su vezani uz ovaj red, pokopanih u okviru samostana. Kriju, na žalost, groblja i mnogo tužnije sudbine od »uobičajenih«. Nekoć su u Subotici, recimo, postojala dječja groblja kao zasebna u okviru »velikog«. Danas, međutim, u najboljem slučaju tek gusti korov prekriva vječne kuće malenih anđela koji život na ovom svijetu nisu redovno ni upoznali.

A što tek reći o onima koja su nastala iz prijeke nužde, gotovo preko noći? Skoro svaki posjetitelj Sarajeva, čak i da ciljano tamo ide, prvo će se susresti s novim grobljem gotovo u samom njegovom centru, pa tek onda stići na gradsko groblje na Koševu. E, to mezarje, nastalo nedaleko *Vječne vatre*, svjedok je tragične sudbine Sarajeva, jer su na njemu pokopani mnogi mladići, gotovo djeca, od svojih 16, 17, 18... 23-24 godine kao žrtve stradanja ovog grada u ne tako davnom ratu na ovim prostorima. O tome kakav je osjećaj posjetiti Ovčaru ili Srebrenicu najbolje mogu svjedočiti oni koji su vidjeli majke kraj tamošnjih grobova svojih sinova.

Ali... zaključimo ipak ovu tužnu priču malo vedrijim notama. Recimo da ste u apartmanu u Svetoj Nedilji, hladno je i oblačno. Umjesto da zbog nemogućnosti kupanja u moru odete do Hvara, Starog Grada ili Jelse, preporučamo vam da se prije toga popnete do tog malog mjesta, gdje će vas u njegovom podnožju sačekati groblje. A na njemu... Vidjet ćete koliko je **Plenkovića**.

Zlatko Romić



ORILO se cijelo KAZALIŠTE



U povodu desete obljetnice postojanja, o prvoj odigranoj predstavi u subotičkom Hrvatskom narodnom kazalištu svjedočio je glumac **Ante Kraljević**, tumač glavne muške uloge [Narodno pozorište – Népszínház, Subotica, 1945.-1955., 21.-22.]:

»Da, sjećanje mi je još uvijek svježije, iako je od tada prošlo punih deset godina. Bila je nedjelja, 28. listopada 1945. godine kada smo odigrali prvu predstavu u Narodnom kazalištu. Bio je to veliki dan! Veliki praznik i veliki događaj! Tragedijom Matija Gubec, od Mirka Bogovića svečano je otvoreno naše subotičko kazalište. Zar se moglo izabrati prikladniji komad za ovo veliko slavlje? Ne, nije. To je i općinstvo potvrdilo, dajući sebi oduška burnim aplauzom na otvorenoj sceni. Svi do jednoga, napeto su pratili sudbinu jedne od najtragičnijih ličnosti hrvatske povijesti i stavili se na stranu Gubčevu, protiv okrutne vlastele. Nezaboravne su mi predstave te tragedije odigrane za radnike i đake. U sceni kada Pasanec upada Tahiju, sa seljacima i oslobađa Matiju Gupca i drugove, gledalište se prolamalo od frenetičnog aplauza. A u sceni na ratištu – kada seljaci navale na plemiće, zaneseni đaci mržnjom protiv ugnjetача plemića i s još svježim utiscima iz prošlog, II. svjetskog rata, lupali su nogama i rukama da se orilo cijelo kazalište. Tako je naša prva predstava, u našem mladom kazalištu, naišla na srdačan prijem kod gledalaca...«

Gozetići i krumpir za zimnicu

»U pogledu garderobe, dekora, rekvizita i šminke, nismo imali ni ono najnužnije. Iako sam igrao naslovnu ulogu, nisam imao potrebnu bijelu košulju. Obilazeći kuće i tražeći pomoć od naših građana, pronašli su mi košulju, istina bila je malo prekratka za mene, ali i takva je dobro došla. Osim navedenih poteškoća u pogledu garderobe i ostalog, probe komada su održavane u veoma teškim uvjetima. Umjetnički ansambl je bio malobrojan, bio je formiran od poletnih sposobnih amatera i nekoliko profesionalnih glumaca koji su došli iz Zagreba (...) a komad je zahtijevao više glumaca. Zato su s nama radili i amateri, koji nisu prešli u profesionalne glumce, nego su ostali kod svojih zvanja. Oni su nam zadavali dosta poteškoća, jer i pored najbolje volje, često su izostajali sa proba. U svezi s tim, ispričat ću vam što se desilo na jednoj probi. Kako redatelj komada nije znao da ti dobroljci nisu naši stalni članovi, izgubivši strpljenje, čekajući nji-

Izazovi tri scenska prostora

Prisjećajući se uvjeta pod kojima su se ovdje mogla i trebala upriličiti različita scenska zbivanja, prof. **Zlatko Kauzlarić** ukazuje kako je, primjerice, trebalo voditi računa i o jednoj posebnoj datosti kod utvrđivanja repertoara Hrvatske drame budući da je ona zapravo raspolagala s tri scenska prostora – velikom i malom dvoranom u kazališnoj zgradi, te Ljetnom pozornicom na Paliću. Stoga se u repertoar trebaju uvrstiti takva djela koja su prikladna izvođenju u određenom scenskom prostoru i onome što ih karakterizira. Potrebno je da se kazališni život u Subotici odvija na sve tri pozornice i šteta bi bilo da bilo koja od triju pozornica ostane neiskorištena, jer svaka od njih pruža izvjesne specifične mogućnosti koje se na drugim dvjema ne mogu naći, itd. Glede publike i posjeta, prof. Kauzlarić je zapazio:

»Već kod utvrđivanja repertoara morat će se voditi računa o raznolikom sastavu posjetitelja. Svaka sezona trebat će dati nekoliko djela za onu pravu, stalnu kazališnu publiku, koja ima razvijenu kulturu gledanja i doživljavanja scenskih izvedaba, ali će se morati imati obzira i prema suprotnom polu publike, prema onima koji su tek započeli dolaziti u kazalište, koji tek treba da postanu kazališna publika i redoviti posjetitelji. Pored toga mi ćemo nastojati u sljedećim sezonama, da bi proširili krug publike i povećali broj posjetitelja, organizirati posjete pojedinih skupina glumaca s predavačem ili konferansjeom, s kratkim programima, radnicima u tvornicama. Organizirat ćemo i dalje, kao što se i do sada radilo, redovite predstave za vojnike, đake i kolektive uz popularne, niže cijene. Nadalje, nastojat ćemo uspostaviti što uži i neposredniji kontakt s publikom putem sastanaka i razgovora o problemima repertoara i kazališta uopće, i redovito ćemo preko tiska informirati publiku o radu u kazalištu.«

hov dolazak, počne vikati: – Gdje je taj Gozetić? Gdje je tamničar? Što oni misle? – Primirio se tek kada mu je netko objasnio da su svi otišli po krumpir za zimnicu. Tako smo započeli. Danas je, nakon deset godina u našem kazalištu sasvim drukčije. Prebrođene su početne teškoće.

Desetljeće kasnije

Danas naš ansambl Hrvatske drame broji preko 35 članova, naš fundus je milijunske vrijednosti, naše kazalište posjeduje pokretnu pozornicu i najmodernije električne uređaje. A sve što je bilo ranije, sve poteškoće, trud i zalaganje do krajnosti, ostat će iza mene, kao jedno lijepo sjećanje na počelo rada i početne poteškoće Hrvatske drame u Subotici. Možemo biti zahvalni našoj narodnoj vlasti, našem radnom narodu i svima koji su istovremeno mislili i na krumpir za zimnicu i na naše kazalište, ulažući u njegove temelje krajnje napore svojih mogućnosti. I na kraju, moramo biti zahvalni i našoj publici, koja nas svestrano pomaže i stalno prati rad svoje kuće iza korintskih stupova», napisao je glumac Ante Kraljević, sudionik prve kazališne predstave subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta. Bila je to predstava **Mirka Bogovića Matija Gubec (Seljačka buna)**, a premijerno je odigrana 28. listopada 1945. godine u režijskoj postavci **Branka Špoljara**.

Horvacki u Skoplju

Geza i Blaško su bili u Skoplju 1963. godine u studenome, a iste te godine, ali nekoliko mjeseci ranije, Skoplje je zadesio vrlo jak potres



izgledalo strašnije nego što možemo i zamisliti.

Odijelo

Na fotografiji su braća Horvacki odjeveni za današnje standarde turističkog obilaska grada vrlo svečano, a Geza nam objašnjava da je u to vrijeme bilo normalno da muškarci oblače odijela, košulje, kravate i cipele. Osim ovih navedenih odjevnih predmeta, obojica imaju i mantil šušavac, koji je tada, kako nam govori sugovornik, bio vrlo moderan. Koliko je bilo u to vrijeme bitno imati šušavac, govori nam činjenica da se točno zna tko je u selu imao prvi primjerak ovakvog mantila. Od muškaraca je to bio naš sugovornik Geza, a od žena **Vita Stanić**. Bili su to šušavci uvezani iz Italije, a kupljeni u Subotici.

Geza i Blaško su u posjet bratu u Skoplje putovali vlakom Jugoslovenske državne željeznice. Najprije su išli iz Subotice do Beograda, a potom su imali izravnu vezu Beograd – Niš – Skoplje.

U Skoplju su bili dva dana.

Prije 54 godine braća **Geza i Blaško Horvacki** bili su u Skoplju, a fotografirao ih je u blizini Vardara ulični fotograf. Razlog njihovog putovanja iz Đurđina za Skoplje bio je posjet mlađem bratu **Alojziju** koji je služio vojni rok kao deseter u ovom makedonskom gradu.

Potres

Geza i Blaško su bili u Skoplju 1963. godine u studenome, a iste te godine, ali nekoliko mjeseci ranije, Skoplje je zadesio vrlo jak potres. U ovom potresu je poginulo preko 1.000 ljudi, a između 120.000 i 200.000 je ostalo bez vlastitog doma. Naš sugovornik Geza kaže da je grad, iako ga je vidio pola godine nakon potresa, bio jako razrušen te da je bilo strašno i gledati kako su bile uništene zgrade, domovi i infrastruktura. U izvješćima iz '63. se navodi kako je potres bio jačine 6,9 prema Richterovoj ljestvici mjerenja te da je tom prilikom uništeno između 75 i 80 posto grada, što svjedoči i Geza. Iako je u studenome već počela izgradnja grada (vide se skele i na fotografiji), naš sugovornik kaže da je sve ukupno

Vojni rok

Za razliku od Alojzija, koji je vojni rok služio 18 mjeseci, braća Blaško i Geza su bili vojnici dvije godine. Blaško je služio vojni rok u Varaždinu kao vozač, dok je Geza bio običan vojnik u Bitoli i Titogradu (današnja Podgorica). Prisjeća se Geza da je zbog visine i građe bio odabran da ide s Mirovnim snagama Ujedinjenih naroda na Bliski istok, jer su (i) tada bili aktualni nemiri između Palestine i Izraela, ali je na kraju odbijen s obzirom na to da nije bio član Saveza komunista Jugoslavije.

Danas Geza ima 79 godina, dvoje djece, sedmororo unučadi i jednu praunuku te svi žive u Đurđinu. Blaško ima 77 godina, dvoje djece, troje unučadi i živi u Subotici. Vojnik iz priče Alojzije ima 75 godina i također živi u Đurđinu, a njihova sestra **Rozalija** (udana Gabrić), koja se ne spominje u tekstu, ima 72 godine i živi u Subotici.

Braća s fotografije Geza i Blaško s ponosom ističu da su vjerni čitatelji *Hrvatske riječi* i da ju čitaju od početka tiskanja 2002. godine.

J. Dulić Bako



Hrčko



I. Etno kamp u Plavni

Multi-kulti kamp ODUŠEVIO DJECU

Djeca iz Subotice i okolnih naselja jako dobro znaju za Etno kamp Hrvatske čitaonice, koji će ove godine biti održan jubilarni, 10. put, a sreću i zadovoljstvo sudjelovati na ovom kampu, prošloga su tjedna imala djeca iz Plavne, za koju je on organiziran prvi put. Njih oko 25-ero okupilo se od 6. do 8. srpnja, na prvom Etno kampu u Plavni, koji su zajednički organizirali Hrvatska čitaonica Subotica i Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo **Matoš**.

Prvoga dana Etno kampa, koji se odvijao u Vatrogasnom domu, započele su radionice u kojima su djeca pravila ramove, popularne spinere i kutije za nakit. Naučila su nove pjesme, plesala i započela dramsku radionicu.

Drugi dan bio je u znaku igrice u kojima su se djeca natjecala u dvije skupine. Krunila su kukuruz, prebacivala ga nogom u posude, gradila bunar/kulu od *kočanja*, igrala hokej s metlama i plastičnim kanticama i tražila skriveni predmet na šest tajanstvenih mjesta. A u radionicama su posebno uživala, jer su pravila notese u obliku krafne ili hamburgera, još koji spiner, ali i nakit. Bilo je i pjevanja i glume, a za to da im ne ponestane energije pobrinule su se tete **Marica i Marija** s ukusnim ručkom.

Posljednji, treći dan bio je rezerviran za završnu priredbu, ali prije toga uslijedilo je najavljivano iznenađenje, kada su u popodnevним satima stigli gosti iz Subotice. S djecom su porazgovarale **Jasna Vojnić**, u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća, urednica podlistka *Hrčko*, **Ivana Petrekanić Sič**, a potom se glavom i bradom pojavio sam Hrčko. Bilo je zanimljivo pipnuti ga, rukovati se s njim, postaviti mu koje pitanje i na koncu, fotografirati se s njim. Tu iznenađenju nije bilo kraja, naime, Hrčko je kampovce počastio tortama.

Prije završne priredbe sudionici kampa su posjetili crkvu sv. Jakova i saznali neke zanimljivosti o njoj, te je priređena izložba radova nastalih tijekom trajanja kampa. Na priredbi je bilo recitiranja, plesa, glume, vođenja programa, djeca su pokazala proizvode koje su napravila u kampu, a ukrasna kutija darovana je župniku **Josipu Štefkoviću**. Riječi čestitke i potpore uputio je član Vijeća HNV-a **Željko Pakledinac**.

Voditeljica Etno kampa **Katarina Čeliković** izrazila je zadovoljstvo što je ovaj multi-kulti kamp divno primljen među djecom različite nacionalnosti, te nadu da će se nastaviti s njegovom organizacijom i u idućim godinama. Zahvalila se suorganizatoru – HKUPD **Matoš**, **Marici Andrić** i teti Mariji, **Snežani Bunoza**, **Aleksandri Pakledinac** i **Ervinu Čelikoviću**, koji su tri dana bili s djecom, te na potpori Hrvatskom nacionalnom vijeću, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*.

H. R.





SUNČANA AKCIJA
-10%

SUBOTICA  024/ 551 045



Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću (centar) u Zagrebu. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studen-ta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler s 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 reb-ra različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili ne-kretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

POGLED S TRIBINA Čilić

Mali problem novinskih rokova mogla se u činjenici kako se od trenutka pisanja teksta pa do nje-govog tiskanja i pojavljivanja pred čitateljstvom mnogo toga zna u jako malo vremena izmijeniti. Osobito kada je riječ o sportu. Jer, danas je već petak i igraju se polufinalni du-eli na Wimbledonu, a tek u srijedu navečer bili su poznati pobjednici četvrtfinalnih susreta. Bilo kako bilo, ovaj pogled ide prema najboljem hrvatskom tenisaču današnjice (i još nekoliko godina unatrag) **Marinu Čiliću**, koji je do posljednjih osam na najvećem i najpoznatijem svjetskom turniru stigao fantastičnim igrama. Bez izgubljenog seta u četiri susreta (12:0), ali, što je mno-go važnije, izuzetnom sigurnošću i konstantnošću prikazane igre. Naj-dojmljiviji je bio upravo susret os-mine finala u kome je naprosto dek-lasirao Španjolca **Bautistu Aguta**, prepustivši mu samo po dva gema u svakom setu.

I sada dolazimo do male dileme vezane uz početak ovog tek-

sta. Marin je u srijedu igrao protiv Luksemburžanina **Müllera** (sen-zacionalnog pobjednika protiv fa-voriziranog Španjolca **Nadala**) i sti-gao do uspjeha karijere. Realno, po rankingu i prikazanoj igri bio je favorit. A je li to i potvrdio na terenu, znat ćemo svi kada ovi redovi budu čitani.

Sportski novinari moraju biti opti-misti, pa tako iskreno vjerujem kako je Čilić izborio plasman u polufinale, ostvarivši svoj najbolji rezultat na Wimbledonu. Jer ovakvu priliku odav-no nije imao, osobito nakon ispadanja.

U međuvremenu bit će poznati i rezultati u natjecanju muških parova u kojima su **Nikola Mektić** i **Franco Škugor** (do trenutka pisanja teksta) stigli u četvrtfinale, napravivši također najbolji rezultat svoje dosadašnje karijere.

Dodajmo još i odlične partije **Ane Konjuh** i **Petre Martić** (obje stigle do osmine finala u ženskoj pojedinačnoj konkurenciji) i bez obzira na ishod četvrtfinala zbilja možemo konstatira-ti kako je ovaj Wimbledon 2017. jedan od najuspješnijih u povijesti hrvatskog tenisa.

A još ako je Marin otišao korak dalje...

M. D.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 18.7.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din



TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

City Games

Igre bez granica na Paliću

Proteklog utorka na Palićkom jezeru, u organizaciji Grada Subotica i *Adria Eventsa*, održano je natjecanje u igrama na vodi u kojem su svoje vještine odmjerili natjecatelji pet gradova. Predstavnici iz Novog Sada bili su podijeljeni u dva tima, dok su po jedan tim imali predstavnici Kanjiže, Zrenjanina, Sombora i Subotice, a timovi su se borili za prolazak u finalni dio natjecanja, koje će biti održano 20. srpnja na Zlatiboru.

Riječ je o manifestaciji pod nazivom *City Games*, koja se organizira već sedam godina i u kojoj je sudjelovalo 12 zemalja iz regije. U prvom dijelu svake sezone natjecanja se organiziraju u gradovima svake zemlje sudionice, kako bi zemlja dobila najbolje predstavnike za finalni dio sezone u kome snage odmjeravaju zemlje sudionice.

Turistice traže spas

City Games imaju sportski, zabavni i natjecateljski karakter, a osnovni sadržaj svakog događaja su igre organizirane na

vodenim površinama, osmišljene tako da zabave natjecatelje i publiku. Koncept i igre su veoma slični nekadašnjim *Igrama bez granica* i od natjecatelja traže vještine, malo kondicije i mnogo timskog duha, a svojom raznovrsnošću dozvoljavaju sudjelovanje različitim generacijama. Za cijeli ciklus osmišljeno je 13 disciplina od kojih se za svako natjecanje bira pet. Riječ je o tradicionalnim igrama interesantnih naziva: morska alka, vuča konopaca, utrka magaraca, leteći vaterpolo, vodena košarka, spašavanje turistice i druge. Ekipe se sastoje od osam natjecatelja od kojih troje moraju biti ženskog spola.

Novi Sad »doveslao« do pobjede

U ovom kolu natjecanja, održanom na Palićkom jezeru, natjecatelji svih pet gradova pokazali su odlične vještine i natjecanje je do samog kraja bilo neizvjesno, s preokretom u posljednjoj igri. Natjecateljsku večer su sjajno otvorili domaćini koji su bili uvjerljivi u sakupljanju morskih alki, Somborci su lako spasili turisticu, Zrenjaninci su se zabavili u utrci magaraca ali je natjecanje riješila posljednja disciplina u kojoj se odmjeravala snaga veslača u vuči konopaca. Novi Sad je u toj igri dobio maksimalan broj bodova, koji ih je doveo na vodeće prvo mjesto i osigurao im sudjelovanje na finalnom natjecanju i priliku da baš oni, ukoliko odnesu pobjedu na Zlatiboru, predstavljaju Srbiju na međunarodnom nastavku sezone. Dobra fizička sprema ali i splet okolnosti doveo je ekipu iz Subotice na srebrno drugo mjesto, ali će oni priliku za finale na Zlatiboru potražiti na natjecanju u Somboru, koje će biti održano ovog vikenda. Treći su bili natjecatelji iz Kanjiže. Jednak broj bodova osvojile su ekipe iz Sombora i druga ekipa Novog Sada, dok su šesto mjesto osvojili natjecatelji iz Zrenjanina.

Brojna publika, sjajna energija natjecatelja i veseli voditelji, odlični domaćini i organizatori učinili su da Palićko jezero zasija ne samo od munja koje su sijevale, nego od publiciteta koji svakako zaslužuje.

Gorana Koporan



Luka Andrašić – juniorski i seniorski prvak Srbije u stolnom tenisu za osobe s invaliditetom

ŽELJA – sudjelovanje na Olimpijadi

Stolni tenis ima bogatu tradiciju u Subotici, počeo se igrati u prosincu 1944. egzibicijskim mečom da bi prvi stolnoteniski klub koji je ponio ime *Spartak* bio osnovan 21. travnja 1945. Nakon tri godine postojanja klub je osvojio titule prvaka države u muškoj i ženskoj konkurenciji na prvenstvu koje je održano u Zagrebu. Subotičani su dali mnoge velikane ovog sporta, međutim najviše se ističu **Vilim Harangozó** i **Zoran Kalinić**, koji su bili svjetski prvaci. Klub je dva puta bio prvak europskog Kupa sajamskih gradova: 1977. i 1980. godine.

Stolnoteniski klub *Spartak* ima generaciju mladih uspješnih igrača, a jedan od njih je i skromni **Luka Andrašić**, učenik drugog razreda Tehničke škole na smjeru elektrotehničar računal, koji se počeo natjecati u redovnoj konkurenciji, međutim sada svoje najbolje uspjehe bilježi među osobama s invaliditetom u šestoj grupi. Luka od rođenja ima problema s krivim »x« noga i s blagim deformitetom kuka, ali usprkos tome s velikim entuzijazmom i željom igra stolni tenis.

»Stolnim tenisom sam se počeo baviti prije devet godina kada sam bio sasvim mali i teško vidio cijeli stol. Ljubav prema ovom sportu je počela u Sportsko-rekreativnom centru Ekonomskog fakulteta kod tate koji je ondje radio sa studentima. Tu sam trenirao nekoliko godina, a nakon toga prešao u *Spartak*. Do prošle godine sam se mogao ravnopravno natjecati u redovnoj konkurenciji s kadetima, međutim sada mi to predstavlja problem, jer su u juniorskoj konkurenciji, zbog moje invalidnosti, ostali igrači postali brži od mene. Srećom, primijetili su me na turniru i dobio sam poziv u reprezentaciju i na prvenstvo osoba s invaliditetom, gdje sam bez izgubljenog seta osvojio titulu prvaka Srbije. Uspjesi u konkurenciji osoba s invaliditetom su mi vratili volju u sport i sada se osjećam zadovoljno s velikom željom i voljom za daljim radom i treniranjem«, kaže Andrašić.

Možeš li se pohvaliti odličnim rezultatima, posebno u proteklih godinu dana?

Državni prvak sam u konkurenciji osoba s invaliditetom, trijumfirao sam u posljednjih šest natjecanja u ovoj konkurenciji i to bez izgubljenog seta. Član sam juniorske i seniorske reprezentacije Srbije s kojom sam nedavno bio u Rumunjskoj, gdje sam osvojio treće mjesto u pojedinačnoj konkurenciji i zlatnu medalju u ekipnoj konkurenciji s kolegom iz Slovačke. Sada ću na pripreme u Slovačku, a nakon toga slijedi turnir u Češkoj, a zatim idem na Europske igre mladih koje će biti održane u Genovi u listopadu. Paralelno sam se natjecao i u redovnoj konkurenciji, pa sam s ekipom *Spartaka* osvojio ekipno treće mjesto među juniorima.

Stolni tenis je sport koji iziskuje puno treniranja. Predstavlja li to problem za tebe?



Lako uspijevam uskladiti obveze u školi s treninzima. Ako netko hoće i želi, može se organizirati i završiti sve obveze. Kada sam poslijepodne u školi, treniram prijedpodne od 8 do 10 sati i poslije još imam vremena za učenje. Bolja je situacija s prijedpnevnom nastavom; onda nakon ručka idem na trening i poslije imam dosta vremena za učenje. Po završetku škole, za vrijeme raspusta, treniram i po dva puta dnevno, što mi ne predstavlja problem, jer tada imam puno slobodnog vremena.

Koji je tvoj cilj?

Prvi životni cilj sam ostvario, kada sam postao reprezentativac. Član sam juniorske i seniorske reprezentacije Srbije, a sada mi je najveća želja da se kvalificiram na *Olimpijadu* 2020. godine, koja će biti održana u Tokiju i da osvojim medalju na nekom velikom natjecanju. Na *Olimpijadi* ide najboljih 12 igrača u svijetu u svakoj konkurenciji, plus dvojica koji dobijaju specijalne pozivnice. Igram u šestoj kategoriji i u toj grupi spadam u najmlađe igrače među seniorima sa svojih 16 godina. Imam još tri i pol godine i nadam se da ću izboriti sudjelovanje na Olimpijadi. Ugodno sam bio iznenađen kada sam dobio medalju *Lajosa Vermesa* za sportski podvig godine, pošto sam postao reprezentativac u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji za osobe s invaliditetom, kao i posebno priznanje na tradicionalnoj dodjeli nagrada najboljim sportašima Subotice. Čestitao bih i **Davoru Štefaneku** koji je zaslužio bio najbolji sportaš Subotice u oba izbora.

Preporučuješ li svakome da se bavi sportom?

Jako mi je čudno da ima djece koja se ne bave ni jednim sportom. Preporučujem svima da probaju i treniraju bilo koji sport, jer tu, osim natjecanja, ima i puno druženja i zabave. Osim stolnog tenisa bavio sam se i raznim drugim sportovima, probao sam veliki tenis, plivanje, klizanje, naučio skijati, a nogomet sam trenirao punih pet godina, paralelno sa stolnim tenisom i to do 6. razreda osnovne škole. Kad više nisam stizao zbog gustog rasporeda, opredijelio sam se za stolni tenis, zbog čega sam sada ispunjen i sretan.

D. Vuković

Mija Erceg kapetan Nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije



VELIKI PODSTREK za dalji rad

otisnuli u profesionalne vode: **Dejan Kekezović, Slaven Juriša, Damir Željko, Bojan Ušumović** itd. Mogu slobodno reći da sam možda za neke od njih i sam zaslužan, jer sam ih pozivao da igraju za našu reprezentaciju. Sva dosadašnja odličja i priznanja samo su mi davala dodatnu snagu, volju i podstrijek da još bolje igram, a već sutra da pronalazim mlade talente koji imaju perspektivu i želju da igraju za nogometnu reprezentaciju Hrvata iz Srbije. Samim tim i oni sebe na taj način afirmiraju da dobrom igrom uspiju u životu kao profesionalci. To mi je najveća želja.»

Predah, na kratko

Nijedan uspjeh, pa tako i ovaj posljednji, nije se mogao postići bez velikog truda i znoja:

»Posebnu zahvalnost bih odao našem stručnom stožeru, kojem i sam pomažem. Za rad, red i disciplinu veliku zahvalnost dugujemo treneru **Marinku Poljakoviću**, a za tehniku zahvaljujemo **Petru Kuntiću** koji nas više od desetljeća vodi, savjetuje i osigurava uvjete. Mi se trudimo da im uzvratimo zlatnim odličjima. Zahvalio bih se i svim svojim suigračima na zalaganju i borbenosti, jer bez njih ni moj uspjeh, ne bi bio uspjeh«, navodi Mija.

Predah je, kako kaže, samo na kratko. Već idućeg mjeseca reprezentaciju očekuju HSI (Hrvatske sportske igre) u Zagrebu, gdje će se natjecati u tri discipline: malom nogometu, stolnom tenisu i atletici:

»Sudjelovat će 26 zemalja svijeta. Prvi puta ću se okušati kao selektor ekipe u malom nogometu, a po potrebi ću i zaigrati. Htio bih naglasiti da su ova natjecanja iznimno važna i za živote mladih igrača, koji kroz ova putovanja sklapaju poznanstva, stječu prijatelje, povezuju se i uživaju u kvalitetnom druženju, što i jeste cilj svih ovih sportskih natjecanja. Želio bih na samom kraju spomenuti kako je cijela organizacija za 5. Europsko nogometno natjecanje bila na izuzetno visokoj razini, iza koje stoji Hrvatski nogometni savez na čelu s **Davorom Šukerom, Zorislavom Srebrićem, Perom Šarićem** i drugim znamenitim ličnostima iz HNS-a. Nama ne preostaje ništa drugo nego nastaviti istim, možda još jačim tempom kako bismo opravdali sve što smo postigli do sada, i kako bismo bili još bolji na narednim natjecanjima«, zaključuje Erceg.

Svoje nogometno umijeće nogometaši hrvatske zajednice iz Srbije pokazat će sljedeće godine na Prvenstvu Europe svih klubova, koje su utemeljili Hrvati izvan Hrvatske, a koje će, prema najavama, biti održano u Francuskoj.

S. Darabašić

Osvajeno prvo mjesto nogometaša hrvatske zajednice iz Srbije na 5. Europskom nogometnom natjecanju reprezentacija hrvatskih manjina, održanom od 23. do 25. lipnja u Svetom Martinu na Muri u Hrvatskoj, bilo je povod za razgovor s kapetanom momčadi **Mijom Ercegom** iz Golubina. Mija je za reprezentaciju Hrvata iz Srbije nastupao već 20 puta. Na četiri europska natjecanja reprezentacije hrvatske nacionalne manjine tri puta je ova nogometna momčad bila europski prvak, a jednom su zauzeli 4. mjesto. Potom slijede *Europeada* 2012. u Bautzenu u Njemačkoj, na natjecanju svih nacionalnih manjina, gdje su zauzeli visoko treće mjesto. Nagrade nisu izostale ni na svjetskim prvenstvima. Na Olimpijskim sportskim igrama u Hrvatskoj u malom nogometu osvojili su 3. mjesto, a nagrade nisu izostale ni u ostalim sportskim disciplinama. Na svjetskom nogometnom natjecanju u Zagrebu 2015. godine u finalima ovi momci osvojili su 2. mjesto. Danas Mija s ponosom kaže da su drugi u svijetu u velikom nogometu. Osvojena visoka priznanja samo će biti još jači podstrijek za dalji rad.

Velika čast

Svi osvojeni dosadašnji trofeji dokaz su da se uloženi rad i trud svih skupa isplatio:

»Sva ta natjecanja su za mene izuzetno značajna, s obzirom na to da se cijeli svoj život bavim sportom, odnosno nogometom. Posebna mi je čast predstavljati jednu nacionalnu manjinu naroda kojem pripadam ovdje u Srbiji. Nije mala stvar biti prvi u Europi, ili drugi u svijetu, te na Olimpijskim igrama gdje je sudjelovalo 25 zemalja svijeta. Također, nije mala stvar sretati se oči u oči s poznatim sportašima i ekstra mladim talentiranim momcima, koji će sutra igrati u velikim europskim klubovima«, kaže Mija dodajući: »Iz svoje ekipe bih izdvojio nekoliko pojedinaca koji su pravi majstori nogometa. Neki od njih su se

U NEKOLIKO SLIKA

Takmičenje risara



Iz Ivković šora

Dičija sigra



piše: Branko Ivković

Jeste borme, ta dobro ste pročitali i znam da sad kontate da je Braniša čovik od riči. Nisam vam niki put divanio da neću više od politike ništa ni divanit ni izveđavat? Samo od dičiji dešavanja pišem i na nji idem. Veli mi moj Joso da je to zato što sam i ja omatorio, pa očo na dičije. Doduše, moždar je i tako, al šta fali, čeljadi? Ta dica su nam uvik bila najveća radost u životu, a tek kad su vaki vridni kugod niku nedilju na Dužijanci maleni. Taki su bili lipi u onim nošnjama, pa sve svatili baš kako triba i u pravdu, paštrili se većma neg odrasli..Ta mož divanit ko šta oče, al tako će i naučit šta je ris i šta je starina i čuvaće svoje običaje, a dao Bog i prinet dici svojoj jednog lipog dana. Koga od ditinjstva uče, taj i bude čovik, divanio je i moj bačo. A posli kad odrastu onda je kasno svitovat, a matorog konja ne mož naučit kasat. Dospio sam i u Tavankut, čeljadi. Ni mi još čovik otiro limuzinu, onaj što sam mu prodo, pa se ja i Jela malo provozali do Balažević salaša. Bio je dičiji skup, došlo sa sviju strana dice pa kad su se latili svirat i pivat – milina jedna. Bilo i čak iz Pule, a i odaleg bliže. I pravo da se čovik razniži i zaplače. Ta, jel to nije lipo vako svi složno, zajedno živit i slagat se i poštivat? Nalte da jeste? Ta zašto onda kad god upali čovik tu televiziju, jel radijo uvik čuje samo kako kogod koga mrzi, pcuje; divani ti su vaki, oni su naki? Jedni viču »kupi ćemo vake i nake puške i topove i raketle«, drugi: »ta, mi ćemo vake, nake krilatice i tenkove.« A ne vidim, čeljadi, šta nam to triba? Ta, valjdar su tamo u vlastima ovi naši rasporeni državica svisni i odlučni pametni ljudi, a ne kaka dica što se prite jedni drugima? Baš ko dica oko sigračke jel lizalice. Jeto, nisam pametan jel sam moždar stvarno očo na dičije ko što mi se podrugiva moj rođo iz Ivković šora. No, bilo kako bilo, daće Bog: biće uvik nikako. Al, jeto: taman se malkoc riradilo, a skoro i ovrlo to malo sirotinje, kad u ovi poštaškim škatuljama što su nas natirali da pomećemo na kapije za skupe novce, al dabome o svom trošku, plave se koverte. Doduše, malkoc i pokisle jel ne turam baš zdravo nos u poštašku škatulju. Ta di bi i turo kad otaleg samo nika nevolja iskoči! Tako i sad: stigo porez, i to borme debo. Niko ne spominje ni to što je bila jaka zima pa nije nabokorilo, ne spominje bome ni to što je poskupilo sime jesenos, a veštak je na cini. Ovi naši samo divane o nikom defcidu i ribalansima, a uvik u minusima to jeste u tralovu, što veli naš svit. Sve se pitam očel se ode već kogod starat o čoviku? Do sad se stara samo o kerovima, mačkama eto sad spominju i komarce da triba tamanit, al o čoviku ne divane pa se sve bojim da i nas sirotinju oče kugod komarce čime poštrapat... No, ja kazo da neću o politici a opet navrzo kugod konj na prazne jasje i meljem li meljem, kugod da me ne čeka poso priko glave. Triba ić vuć slamu, čeljadi, a ni poslovni centar u svinjaku nisam zgotovio. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

U po žetve ne znaš pošto žito



piše: Ivan Andrašić

Misec po misec, godina za dram projde. Evo, već došla i žetva, a lanjcka ko da juče bila. Ako bi čeljade čitalo novine, pa slučajno u šake uzelo lanjcke jal priklanjcke misto današnji, sve bi mu izgledalo isto. Jedino nova imena glavešina. I svima velika briga ni što pravu lemuzine i ajzibane i sadu maline. Za žito ni malo ne brinu, sapu dok je njeve ravnice, biće i kruva, ko bi još noto trošijo vrime. Ko da kruz sam raste na njive. I stari to znali, puno godina unatrag. Nisu znali čitat, pa i brez novina svašta prinašali sa kolina na kolino. U ravnice se minjale i države i carevi, minjale se regule i propisi i vladari, al svima isto bilo jedno jedino. Ka ravnicu tribalo očerupat do strnjaka, bila svačija. A ka se tribalo starat o njoje, nikad i ničija. Navik i jedino paorcka. Kolikogod stari divanili da sve kako dojde tako i projde, vi što se navadili čerupat, kanda će ostat zanavik. Nikio jutro ko bać Ive bijo pretelj Joza. Dono mu dva džaka urodice, veli malo za živinu. Tako on potli svake žetve, već godina. I nikad neće uzet novce, veli di bi, ka se siti koliko mu put za koišta bać Iva bijo pri ruke. Jozini bili paori ni sam ne zna koliko kolina unatrag. Paor i on i to o najveći u selu. Ima i dva diteta i jednu kćer. Oni se isto latili paoršaga, a i kćer se udala u paorcku kuću. I Joza i obadva diteta svršili škole za paore, pa dosta toga radu nako kako natrukovano u knjiga. Uvik otidu i poslušat ka u selo dojdú kakigod stručnjaci za paoršag. A dojdú uvik prid izbiranje. Volju se i podivani i sonim ko znade više o nji, a i sonim ko znade manje. Iz svakoga divana uvik štogoda korisno izvuču. Take bać Iva sapi u mudre ljude. Pozvo pretelja Jozu da malo sidnu i podivanu ščim vaj istovarijo džakove. Oma metnijo kafu, a za se skuvo čaj o titrice. Naljo mu i polučak nove dudovače, veli da proba jal dobro udesijo. Pita mu i kako prošo sa žitom ve godine. »Bome, pretelje, skinijo sam sve, al nisam još ništa pridavo. I neću. Odnó jim jedan kablič da vidu, ka oni mene lipo velu da bi uzeli sve brez klasiranja, al još ne znu pošto. A ja i dica lipo vidimo da zrno krupno, tvrdo, a ni ni prljavo. Tako bi u cilomu svitu išlo u prvu klasu, jedino ko naši ne. Nemaš ti brige, vi što tude na angro kupuju, ka dalje prodaju, u prvu klasu trpu sve što mož i ne mož. A država nikako da donese kakegod regule i pokaže makar malo brige za nas paore. Oni izgleda više brinu oće li dobro zaradit ni što o nas kupuju, a drugima prodaju. Kanda jim ni ni malo briga ni za nas što ulažemo svoje i još se cile godine patimo i radimo, al ni zone što će morat kupovat kruz i brašno. Zoto i mislim da su ti što priprodaju njevi ljudi. Ko zna ko tu šta, s kim i koliko dili?«, bida se pretelj Joza. »Dobro, pretelje, uvik sam ti držo za mudroga čoveka. Zoto se i čudim, kako se nikada nisi zapito zašto je bagra svi fela poupropaščavala sve mline što su uvik radile punom parom, još u ne naše velike države?«, pita mu bać Iva i nalje još jedan polučak.

MISLI

Antić: O meni najljepše brinu oni koji me ostavljaju na miru.

Wilde: Kad smo sretni, uvijek smo dobri, ali kad smo dobri, nismo uvijek sretni.

Balzac: Ljudi vas cijene onoliko koliko ste im korisni, bez obzira na vašu osobnu vrijednost.

KVIZ

Antuš Gabrić

Kada i gdje je rođen harmonikaš i skladatelj Antuš Gabrić?

Što je još svirao osim harmonike?

Što je skladao?

Koja je njegova najpoznatija pjesma?

S kim je često surađivao?

Koliko gramofonskih ploča je snimio između '60-ih i '80-ih godina?

Rođen je 1929. na Bikovu.
Klavit.
Narodne, starogradske pjesme, i kola.
Voljo sam divojku iz Bačke.
S Nestorom Gabrićem, izvodjačem narodnih pjesama.
Više od 100.

VICEVI

– Odlično, bać Antune, za svoji 85 godina Vaši nalazi su zdravo dobri. Kažite mi, imate problema sa spavanjem?

– Ma kaki! Brojim do tri i već spavam!

– Do tri? Tako brzo?

– Pa dobro... kadgod bude i polak četiri...

Policačaj zatekne dvije skitnice u parku.

– Gdje stanuješ? - zapita jednoga.

– Nigdje!

– A ti?

– Odmah do njega!

FOTO KUTAK

Leteća dostava pehara



PETAK 14.7.2017.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama:
Otočić Vrsar – Brijuni
09:11 Capri, serija (R)
10:11 Zemlje - Ljudi -
Pustolovine: Vanuatu
- U utrobi vulkana,
dokumentarna serija
10:59 Kazalište u kući
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:09 Zaronite s nama:
Otočić Vrsar - Brijuni
13:18 Seoska gozba: Grohote
na otoku Šolti
14:09 Betonski spavači:
Tajanstveni objekt u
borovoj šumi
15:03 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići
15:54 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:13 Bonton: Bez muke
nema juhe (R)
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Igre moći, serija
19:00 Dnevnik 2
19:44 Tema dana
20:00 turizam.hrt
20:32 Kennedyji povjerljivo:
Zataškavanje
21:20 Kuća od karata, serija
22:17 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
22:58 U banani, film (R)
00:43 Motel Bates, serija
01:24 Nova prilika, serija
02:12 Dragocjeni biser
04:37 Skica za portret (R)
04:44 Tema dana
04:56 turizam.hrt
05:26 Dinastija, serija
06:12 Voli me zauvijek



06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:02 Ubojice između polova
09:30 Na prvi pogled, serija
10:10 Žed za životom, serija
10:50 Čarolija, serija
12:40 Svaki dan dobar dan:
Novi život
13:30 Degrassi, serija
14:25 McBride: Pasji život,
američki film (R)
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Još uvijek otvoreni
17:20 Svlačionica: Robert
Prosinečki
18:15 Bitange i princeze

18:55 Sve će biti dobro, serija
20:15 Žed za životom, serija
21:00 Umorstva u Midsomeru
22:40 Završni udarac, serija
23:25 Seks i grad, serija
23:55 Bitange i princeze
00:30 Glazbeni spotovi
00:40 McBride: Pasji život,
američki film (R)
02:05 Noćni glazbeni program

SUBOTA 15.7.2017.



07:08 Klasika mundi:
Fenomen Karajan,
glazbeno-
dokumentarni film
08:09 Na stočnome putu,
američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:02 Informativka:
Demografija (R)
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:12 Bajkovita Hrvatska (R)
13:23 Oblačno, s mogućom
ljubavi - američki film (R)
14:52 Prizma
15:42 Poldark, serija
17:00 Vijesti u 17
17:12 Šokol i šokolari ninski,
emisija pučke i predajne
kulture (R)
17:45 Lijepom našom: Mala
Subotica (1. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:44 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:08 Opasan let, američki
film (R)
22:06 Dnevnik 3
22:44 Dar, američko-
australski film
00:34 Vera, serija
02:02 Na stočnome putu,
američki film
03:16 Dragocjeni biser
05:40 Skica za portret (R)
05:49 Tema dana
06:01 Dinastija



06:06 POPROCK.HR
06:38 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Ljetni kamp, serija
09:50 Juraj i zmaj, američki
film za djecu (R)
11:20 Vrtlarica: Tikve,
bundeve, lubenice (R)
11:55 Uzimam te, čini mi se -

američki film (R)
13:25 Umorstva u Midsomeru
15:00 Wimbledon 2017. -
finale (Ž), prijenos
16:30 Loza, serija
17:20 Licem u lice: Koroljov i
von Braun - svemirska
utrka, dok.serija
18:20 Večer na 8. katu: Mate
Matišić
19:15 HRT TOP 20
20:00 Vina svijeta,
dokumentarna serija
21:00 Anthony Bourdain -
Upoznavanje nepoznatog,
dokumentarna serija
21:50 Barakude,
dokumentarni film
23:15 Seks i grad, serija
23:45 Bitange i princeze
00:20 Dva i pol muškarca
00:40 Uzimam te, čini mi se -
američki film (R)
02:10 Noćni glazbeni
program

NEDJELJA 16.7.2017.



07:00 Lijepom našom: Mala
Subotica
08:15 Desire Under the
Elms, američki film -
Zlatna kinoteka
10:00 Brela Donja: Proslava
Gospe Karmelske -
misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Poldark, serija
17:00 Vijesti u 17
17:18 Hrvatska moj izbor:
David i Damian
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Hrvatski velikani:
Nikola Tesla,
dokumentarna serija
21:09 Crno-bijeli svijet
22:05 Dnevnik 3
22:40 Kulturni kolodvor
23:15 Žene, povjerljivo!
00:05 Desire Under the
Elms, američki film -
Zlatna kinoteka
01:50 Vera, serija
03:20 Dragocjeni biser
04:50 Plodovi zemlje
05:40 Tema dana
05:52 Split: More



06:35 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
08:35 Kućni ljubimci Marica
Morronea,
dokumentarna serija
08:55 Paul O'Grady i ljubav
prema psima,
dokumentarna serija
09:20 Na prvi pogled
09:50 Poirot, serija
11:30 Vrtlarica
12:00 Dobar, bolji,
najbolji...kroz ušicu igle,
dokumentarna serija
13:00 Ciglu po ciglu - Bryk
preuređuje
13:25 Paco de Lucia
- Putovanje, glazbeno-
dokumentarni film
15:00 Wimbledon 2017. -
finale (M), prijenos
meča i proglašenja
pobjednika
18:10 Sportski trenuci za
pamćenje: Ol Rio -
veslanje
19:00 Svjetsko prvenstvo
u atletici za osobe s
invaliditetom, snimka
19:30 Glazbeni spotovi
20:00 Mame u životinjskom
svijetu
21:00 La Bamba, američki
film - Filmovi s 5
zvjezdica
22:45 Vikinzi, serija
00:15 Crna Guja stupa
naprijed, serija
00:45 Noćni glazbeni program

PONEDJELJAK 17.7.2017.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama
09:10 Capri, serija (R)
10:05 Plodovi zemlje
11:00 Kazalište u kući, serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama
13:15 Seoska gozba: Nadin
pored Zadra
14:05 Betonski spavači:
Megastrukture,
dokumentarna serija
15:00 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:11 Bonton
17:20 Hrvatska uživo

18:05 Igre moći, serija
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
20:55 Zaronite s nama
21:00 Lijepa vaša: Lepe
ti je Green Zagorje,
dokumentarna serija
21:35 Otvoreno
22:25 Dnevnik 3
23:00 Što ako?, kanadsko-
irski film
00:43 Motel Bates, serija
01:33 Nova prilika, serija
02:23 Dragocjeni biser
03:53 Reprizni program
04:14 Ritam ljeta
05:09 Dinastija, serija
05:54 Voli me zauvijek



06:03 Riječ i život
06:35 Pčelica Maja
07:00 Juhuhu
09:02 Gem, set, meč
09:30 Na prvi pogled
10:05 Svijet vrtlara,
dokumentarna serija
10:30 Junak u kuhinji,
dokumentarna serija
10:55 Čarolija, serija
11:50 La Bamba, američki
film
13:35 Degrassi, serija
14:30 Enronov pad, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Glazbeni spotovi
17:00 PLAVA LAGUNA
CROATIA OPEN UMAG,
prijenos jednog meča
18:30 Hit dana
18:40 Budimpešta: Vaterpolo,
SP (m): Hrvatska - SAD,
prijenos
19:55 Glazbeni spotovi
20:15 Žed za životom, serija
21:00 TV Bingo
21:45 Klica zla, serija
22:40 Završni udarac, serija
23:25 Seks i grad,
humoristična serija
23:55 Bitange i princeze
00:30 PLAVA LAGUNA
CROATIA OPEN UMAG,
snimka drugog meča
02:00 Enronov pad, američki
film
03:25 Noćni glazbeni program

UTORAK 18.7.2017.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama

09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Zemlje - Ljudi -
 Pustolovine: Hrvatska
 - Otočni svjetovi ispred
 Dubrovnika,
 dokumentarna serija
 11:00 Kazalište u kući,
 humoristična serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama
 13:15 Seoska gozba: Kraj na
 otoku Pašmanu
 14:05 Sezanci,
 dokumentarna serija
 15:00 Mjesto pod suncem -
 Ostati ili otići,
 dokumentarna serija
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Igre moći, serija
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama
 21:00 Velikani u sjeni:
 Marcel pl. Klepach -
 izumitelj u kratkim
 hlačama, dok. serija
 22:25 Dnevnik 3
 23:00 Legenda o motoru,
 američko-
 novozelandski film
 01:03 Motel Bates, serija
 01:53 Nova prilika, serija
 02:43 Dragocjeni biser
 04:13 Reprizni program
 04:14 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek



06:03 POPROCK.HR
 06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu

09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Žed za životom, serija
 10:50 Čarolija, serija
 12:40 Svaki dan dobar dan:
 Bračna kriza
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Nije lako biti pacijent,
 francuski film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Još uvijek otvoreni,
 humoristična serija
 17:15 PLAVA LAGUNA
 CROATIA OPEN UMAG,
 prijenos jednog meča
 19:30 POPROCK.HR
 19:55 Žed za životom, serija
 20:40 Nogomet, kvalifikacije
 LP (2. pretkolo, 2.
 utakmica): The New
 Saints - Rijeka, prijenos
 22:45 Završni udarac, serija
 23:30 Seks i grad
 00:00 Bitange i princeze,
 humoristična serija
 00:35 PLAVA LAGUNA
 CROATIA OPEN UMAG,
 snimka drugog meča
 02:05 Nije lako biti pacijent,
 francuski film
 03:30 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 19.7.2017.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Zemlje - Ljudi -
 Pustolovine: Grenland
 - Gdje lovci postaju seljaci,
 dokumentarna serija
 11:00 Kazalište u kući,
 humoristična serija
 12:00 Dnevnik 1

12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama
 13:15 Seoska gozba: Pekice
 kraj Svetvinčenta
 14:05 Sezanci,
 dokumentarna serija
 15:00 Mjesto pod suncem -
 Ostati ili otići
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Igre moći, serija
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 LOTO 7/39
 20:05 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama
 21:00 Genetsko podrijetlo
 Hrvata: Afrički Adam i Eva,
 dokumentarna serija
 21:35 Otvoreno
 22:25 Dnevnik 3
 23:00 Dan ludila, američki
 film
 00:53 Motel Bates, serija
 01:43 Nova prilika, serija
 02:33 Dragocjeni biser
 04:03 Reprizni program
 04:14 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek



06:13 POPROCK.HR
 06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Žed za životom, serija
 10:50 Čarolija, serija
 12:40 Svaki dan dobar dan:
 Jedimo pametno
 13:20 Budimpešta: Vaterpolo,
 SP (m): Hrvatska - Rusija,
 prijenos
 14:40 Najveći trenuci sporta
 15:03 Degrassi, serija

16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Još uvijek otvoreni
 17:15 PLAVA LAGUNA
 CROATIA OPEN UMAG
 19:30 Glazbeni spotovi
 19:55 Žed za životom, serija
 20:40 Nogomet, kvalifikacije
 LP (2. pretkolo, 2.
 utakmica), prijenos
 22:45 Završni udarac, serija
 23:30 Seks i grad, serija
 00:00 Bitange i princeze
 01:05 Pjesma u njoj, film
 02:43 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 20.7.2017.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Zemlje - Ljudi -
 Pustolovine: Zameo ih
 vjetar - Pješice
 kroz brazilsku Saharu
 11:00 Kazalište u kući, serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama
 13:15 Seoska gozba - specijal
 14:05 Sezanci, serija
 15:00 Mjesto pod suncem -
 Ostati ili otići
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Igre moći, serija
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama
 21:00 Sol života: Tvar
 omiljena bogovima,
 dokumentarna serija

21:35 Otvoreno
 22:25 Dnevnik 3
 23:00 Doma je sunčano,
 britanski film
 00:33 Motel Bates, serija
 01:23 Sinovi anarhije,
 serija (R)
 02:35 Dragocjeni biser
 04:46 Ritam ljeta
 05:41 Reprizni program
 05:54 Voli me zauvijek



06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Žed za životom, serija
 10:50 Čarolija, serija
 12:40 Svaki dan dobar dan:
 ADHD
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Bon appetit, španjolski
 film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Još uvijek otvoreni,
 humoristična serija
 17:15 PLAVA LAGUNA
 CROATIA OPEN UMAG,
 prijenos jednog meča
 19:55 Nogomet, 2. pretkolo
 (2. utakmica), prijenos
 22:00 Pat Garrett i Billy the
 Kid, američki film
 00:00 Završni udarac, serija
 00:45 Seks i grad,
 humoristična serija
 01:15 Bitange i princeze,
 humoristična serija
 01:50 PLAVA LAGUNA
 CROATIA OPEN UMAG,
 snimka drugog meča
 03:20 Bon appetit, španjolski
 film
 04:50 Noćni glazbeni
 program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Ludaško jezero

Ideja je bila odmetnuti se na boravak u prirodi u aranžmanu koji prave drugi, a zadatak pronaći interesantnu i primamljivu akciju za vikend. Što prizivaš, tako ti se i dogodi, pa se tako na internetu pojavio poziv na interesantnu biciklističku vožnju u prirodi. Idealno. Nema osmišljavanja sadržaja i putanja. Jedino je bilo pojaviti se na dogovorenom mjestu u dogovoreno vrijeme.

Tko, gdje i što?

Biciklističku turu oko Ludaškog jezera organizirala je Udruga ljubitelja prirode *Riparia*, a mjesto sastanka je bio Vizitorski centar Ludaš koji se nalazi na Hajdukovu i koji je smješten uz poznatu čardu kraj jezera Ludaš, pa ga je lako pronaći. Inače, članovi *Riparie* se bave promatranjem i proučavanjem prirode i njenim očuvanjem, a jedan od vidova aktivnosti kojima ostvaruju svoje ciljeve jeste i organiziranje ovakvih i sličnih tura s ciljem popularizacije zaštite životnog okoliša. Osmišljavaju brojne volonterske kampove, u kojima sudjeluju ljudi iz svih dijelova svijeta koji rade na uređivanju ovog rezervata, a najinteresantniji i najbrojniji su ptičarski kampovi. Gorućih 30 i više stupnjeva nije omelo nekoliko entuzijasta i ekipa odabranih je bila spremna za istraživanje.

Dalekozor u ruke, biciklič i put pod kotače

Na samom startu smo od **Tomaža i Saleta**, naših domaćina iz *Riparie*, čuli da je Ludaško jezero specijalni rezervat prirode. Jezero je nastalo radom vjetrova i ono je odmorište i hranilište ptica koje se nalaze na istočnom migratorskom putu i tu su zabilježene 284 vrste ptica od kojih se mnoge tu i gnijezde. Ovaj kompleks vlažnog staništa prostire se na oko 800 hektara i čine ga otvorene vodene površine, stepske, slatinske i vlažne livade, kao i tršćaci, a tu je i raznovrstan biljni i životinjski svijet koji ga nastanjuje. Uz osnovne informacije, dobili smo i dalekozore kako radoznom oku ništa ne bi promaklo.

Prva skupina koju smo sreli u ovoj našoj avanturi su podolska goveda. O tome da je ovo zemljište pravi raj za njih, nitko nas nije morao obavijestiti, prizor je govorio sam za sebe. Pravo iz dvorišta ovih goveda otišli smo na mjesto gdje se rado gnijezde ornitolozi kako bi prstenovali brojne ptice. Na našu žalost, kamp prstenovanja ptica još nije počeo, pa nismo imali priliku vidjeti kako to funkcionira, ali će i za to biti prilike. No, istraživača u nama smo zadovoljili svladavanjem trskom obraslog starog mola koji je vodio do jednog od četiriju otoka Ludaškog jezera. Osvojismo ovaj otok, ali je i on toliko obrastao da otočni moment nismo doživjeli. Dalje nas je put vodio preko naselja Nosa do *Róka tanye* na kom se ugnijezdila prava arheološka riznica predmeta nađenih u iskopinama u okolini jezera. Auten-



tične starine, priče o rijetkim vrstama i dovrtljivosti naših predaka pale su u vodu pred iskopinama mamuta. Zub mamuta ne srećemo često, pa je razumljivo oduševljenje, a podatak što je radio taj mamut tu i je li ih bilo više, probudio je radoznalca u nama, tako da će ovaj kraj dobiti još koju priliku od nas.

Plavokljuna patka, brkata sjenica, razne močvarne vrste, grabljivice, obične žabe, riba kao u priči ili rijetki zeleni morski trozubac, neodoljivo kroje sjajnu prirodu i prave interesantno društvo. Nekoliko sati na dvokotaču, dvadesetak kilometara asfalta, pijeska, njive i kroz trsku, s ljudima o kojima znate samo da vole prirodu kao i vi, a u društvu šarenog biljnog i životinjskog svijeta, učinili su da vikend dobije skroz drugu dimenziju, a priroda i društvo zapise s terena.

Piše: Gorana Koporan





U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"



www.supijace.co.rs



Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867



**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.



Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.